

Univerzita Palackého Olomouc

Pedagogická fakulta

Ústav speciálněpedagogických studií

Diplomová práce

Bc. Dominika Novotná

Individuální vzdělávací plán a jeho využití v praxi

Olomouc 2022

Vedoucí práce: prof. PhDr. PaedDr. Miloň Potměšil, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, uvádím v seznamu použité literatury a zdrojů.

V Týnci nad Sázavou dne

Dominika Novotná

Poděkování

Děkuji vedoucímu diplomové práce prof. PhDr. PaedDr. Miloň Potměšil, Ph.D za podnětné rady, metodickou a odbornou pomoc při zpracování mé práce. Déle děkuji všem respondentům, kteří mi poskytli potřebné informace pro zdárné dopracování mé práce.

Obsah

Úvod	6
Teoretická část.....	8
1 Individuální vzdělávací plán	8
1.1 Žák se specifickými potřebami	10
1.2 Význam individuálního vzdělávacího plánu.....	12
1.3 Individuální vzdělávací plán v zahraničí	12
1.4 Podpůrná opatření	13
1.5 Obsah IVP.....	15
1.6 Úskalí a výhody IVP.....	16
1.7 Hodnocení IVP	17
2 Tvorba IVP.....	21
2.1 Orgány podílející se na tvorbě IVP.....	23
2.1.1 Školské poradenské zařízení (ŠPZ)	23
2.1.1.1 Pedagogicko-psychologická poradna	24
2.1.1.2 Speciálněpedagogické centrum	24
2.1.1.3 Střediska výchovné péče	25
2.1.2 Školské poradenské pracoviště.....	25
2.1.2.1 Výchovný poradce.....	25
2.1.2.2 Školní metodik.....	25
2.1.2.3 Školní speciální pedagog	26
2.1.2.4 Školní psycholog	26
3 Legislativa	27
3.1 Individuální vzdělávací plán.....	27
3.2 Podpůrná opatření	30
Praktická část.....	34
1. Výzkumné šetření.....	34
1.1. Metodologie výzkumného šetření	34

1.1.1. Rozhovor	34
1.1.2. Realizace výzkumného šetření	35
1.1.3. Analýza a interpretace dat	36
2. Diskuze	56
Závěr.....	67
Použitá literatura	69
1 Monografie.....	69
2 Online odkazy	71
Seznam použitých zkratk.....	73
Seznam tabulek	73
Seznam příloh.....	74
Přílohy	75
Anotace.....	100

Úvod

Individuální vzdělávací plán, jak název napovídá, se týká vzdělávání, které se upravuje pro potřeby konkrétního žáka. Slovo plán nám může naznačovat, že se jedná o proces, který je dlouhodobý, stejně jako jsou dlouhodobé i cíle nastavené v individuálním vzdělávacím plánu. Člověk v dětském věku tráví ve škole velké procento svého času, a pokud se u něho projeví vzdělávací problém, neovlivní to pouze jeho základní vzdělání. Člověk může ztratit motivaci dále se vzdělávat, což může ovlivnit jeho pozici na trhu práce. Proto je velmi důležité žákovi pomoci problém překonat, a tím mu dodat motivaci do dalšího studia a k získávání znalostí.

Jedním z důvodů pro výběr právě tématu individuální vzdělávací plán byla snaha lépe porozumět pojmům, postupům a okolnostem při jeho tvorbě. Na univerzitě jsme se s tímto pojmem potkávali na přednáškách mnohokrát, velmi často ale chyběl pohled od pedagogů, kteří ho vytváří, či zákonných zástupců dětí, které jsou na základě individuálního vzdělávacího plánu vzdělávány.

Když jsem poprvé použila pojem individuální vzdělávací plán mimo univerzitní půdu či mimo kolektiv pedagogů, velmi často jsem se setkávala s jeho neznalostí. Okolí vědělo, že ve třídě měl jejich spolužák či spolužačka takzvané „úlevy“. Málokdo věděl, co vše to obnáší a jaké jsou postupy, když má dítě při vzdělávání problémy.

Proto se v první kapitole diplomové práce seznámíme se samotným pojmem individuální vzdělávací plán a se skupinami žáků, pro které je určen. Nezapomeneme ani zmínit, jaký význam ve vzdělávání má, jaké jsou jeho výhody a úskalí, případně si představíme podpůrná opatření. Seznámíme se i s obsahem plánu.

V druhé kapitole diplomové práce se seznámíme s tvorbou individuálního vzdělávacího plánu a subjekty, které se na vytváření podílí. Proto si představíme školská poradenská zařízení (pod tento název řadíme pedagogicko-psychologické poradny, speciálněpedagogická centra a střediska výchovné péče). Pod pojem školské poradenské pracoviště spadají pracovní pozice jako metodik prevence, výchovný poradce, školní speciální pedagog či školní psycholog.

Ve třetí kapitole se seznámíme s legislativou, která se týká témat zmíněných v předchozích dvou kapitolách. Podíváme se na paragrafová ustanovení zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), a vyhlášek č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, a č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.

Praktická část diplomové práce je zaměřená na rozhovory s pedagogy a zákonnými zástupci žáků, kteří jsou vzděláváni podle individuálního vzdělávacího plánu. Prostřednictvím těchto rozhovorů se snažíme zjistit, jak probíhá spolupráce mezi všemi subjekty, jak pracuje škola s individuálním vzdělávacím plánem a v čem spatřují respondenti úskalí.

Teoretická část

1 Individuální vzdělávací plán

Nejprve se podíváme na definice samotného pojmu individuální vzdělávací plán (dále také „IVP“). Kolář (2012, s. 430) uvádí, že individuální vzdělávací plán je zpracovaný pro určitého jedince, který potřebuje specifický vzdělávací přístup a ve vzdělávacích činnostech individuální pozornost. Připravuje ho škola na základě doporučení pedagogicko-psychologické poradny se souhlasem rodičů.

Dle Průchy, Walterové a Mareše je individuální program určený žákům se specifickými potřebami (talentovanými, zdravotně znevýhodněnými) a při jeho vytváření mohou s učitelem spolupracovat také zákonní zástupci, psychologové, speciální pedagogové, lékaři, nebo i sám žák.

Dle Valenty se jedná o plán, který se vypracovává za podmínek stanovených školským zákonem žákům a dětem nebo studentům se speciálními vzdělávacími potřebami a je součástí dokumentace žáka. Základními dokumenty pro jeho vytvoření je školní vzdělávací program (ŠVP) dané školy, který vychází z Rámcového vzdělávacího programu (RVP), závěrů speciálněpedagogického vyšetření (může se přikládat i lékařské vyšetření) a také za souhlasu zákonného zástupce žáka.

Rámcový vzdělávací plán je závazný dokument, který nám určuje obsahy a cíle vzdělávání. Z RVP si dále každá škola vytváří svůj vlastní školní vzdělávací program.

Obrázek 1 Národní vzdělávací program <http://alternativniskoly.cz/pouzite-terminy/ramcovy-vzdelavaci-program/>

Zelinková (2011) uvádí, že za individuální vzdělávací plán považujeme důležitý pracovní materiál, který je určený všem objektům podílejícím se na vzdělávání a výchově integrovaného dítěte. Na jeho vzniku se podílí učitel, pracovník provádějící reedukaci, zákonný zástupce žáka, vedení školy, pracovník pedagogicko-psychologické poradny (PPP) nebo speciálněpedagogického centra (SPC) a sám žák.

Kaprálek a Bělecký (2011) uvádějí, že individuální vzdělávací plán je na rozdíl od ŠVP a RVP vytvořen pro potřeby konkrétního žáka se specifickými vzdělávacími potřebami. IVP označuje dokument, který slouží k plánování obsahu znalostí, které žák ve škole získá. Jedná se o dokument, který je určený k plánování obsahu vzdělávání jednoho konkrétního žáka podle jeho specifických potřeb.

Analogií pro IVP vznikl individuální výchovný plán (IVýP), který se týká dětí s výchovnými problémy. Zaměřuje se na pomoc dítěti se zvládnutím jeho složité životní situace, pro nějž nemá on sám dostatek síly. Pro úspěšné naplnění IVýP je potřeba učitelé poskytnou dostatek konkrétních opatření. Pro učitele to znamená značnou změnu myšlení nad jejich stylem působení (Mertin a kol., 2013).

Snahu současné společnosti o zapojení všech členů do jejího fungování bez rozdílů můžeme nazývat individualizací. Proto se očekává, že učitel navrhne dostatečně širokou nabídku činností a příležitostí pro vzdělávání, aby si žák našel to, co vyhovuje jemu samotnému. Učitel může individualizaci promítnout do vzdělávání ve chvíli, kdy žáky dostatečně pozná. K poznání žáků učitel využívá pedagogické analýzy, mezi něž se řadí pozorování a z něj vycházející poznatky (Krejčová a kol., 2015).

Krejčová a kol. (2015) řadí mezi důvody, které vedou učitele k individualizaci, potřebu, aby dítě:

- zažilo pozitivní vztah ke vzdělávání a našlo potřebu dále se vzdělávat,
- mohlo rozvíjet své silné stránky,
- dokázalo respektovat ostatní a jejich odlišnosti,
- respektovalo sebe sama,

- dosáhlo svého maximálního rozvoje,
- zažilo i úspěch ve vzdělávání,
- rozvíjelo celou svoji osobnost,
- za své vzdělávání neslo odpovědnost,
- dokázalo navázat na dovednosti a zkušenosti, které již získalo.

Myšlenka individualizace s sebou přináší skutečné hledání přístupu, který je ušitý na míru nejen konkrétnímu žákovi, ale i jeho rodině. Neboť učitel nezaměřuje svoji pomoc pouze na žáka, ale i na jeho rodiče (Mertin a kol., 2013).

1.1 Žák se specifickými potřebami

Dítě s postižením je dle § 16 školského zákona definováno takto: *„Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření.“*

Tyto žáky dělíme na (Jucovičová, Žáčková a Budíková, 2011):

- Žáky se zdravotním postižením: Jedná se o děti se sluchovým, zrakovým, mentálním nebo tělesným postižením, s autismem, s vadami řeči, s více vadami, se specifickými poruchami učení a chováním závažnějšího charakteru.
- Žáky se sociálním znevýhodněním: Jedná se o děti z rodin s nízkým sociokulturním postavením, z cizojazyčného prostředí, ohrožené sociálně patologickými jevy a děti s nařízenou ústavní či ochranou výchovou.
- Žáky se zdravotním znevýhodněním: Zde se popisují děti se zdravotním oslabením, dlouhodobou nemocí či zdravotní poruchu vedoucí k poruchám učení či chování, které vyžadují zohlednění při vzdělávání.

Výše uvedené dělení se dříve nacházelo i ve školském zákoně (č. 561/2004 Sb.). V aktuálně účinné verzi tohoto zákona již není plně specifikovaný pojem „žáci se specifickými poruchami učení“ a jejich dělení.

Dle informací z Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy lze za žáky se speciálními vzdělávacími potřebami považovat:

- Děti s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu zdravotního stavu. Žáci se zrakovým, sluchovým postižením, s tělesným či mentálním postižením, žáci se zdravotním oslabením, s lehčími zdravotními poruchami, které vedou k poruchám učení, nebo žáci s kombinovanými vadami.
- Žáci se specifickými poruchami učení, chování a pozornosti.
 - Poruchy učení jsou vnímány jako poruchy, které způsobují výukové obtíže z důvodu nedostatečně rozvinuté schopnosti žáka. Mezi poruchy učení řadíme dyslexii, dysortografii, dyskalkulii, dysgrafii, dyspraxii, dysmúzií nebo dyspíxií.
 - Poruchy chování vymezuje chování neodpovídající sociální normě, i když jí žák rozumí a je přiměřená jeho věku a rozumovým schopnostem. Dalším vymezením je neschopnost udržet si přijatelné sociální vztahy a agresivita, která je rysem osobnosti nebo chování.
 - Mezi poruchy pozornosti jsou řazeny hlavně ADD, což je porucha pozornosti, a ADHD což je porucha pozornosti s hyperaktivitou.
- Žáky s vadami řeči. Tato skupina zahrnuje děti, které mají poruchu při zpracovávání jazykové informace – při příjmu, ale i při reprodukci informace. Mezi vady řeči spadá dysartrie, mutismus, dysfázie, afázie, dyslalie a ataktická řeč u poruch mozečku.
- Žáci nadaní a mimořádně nadaní, pokud mají přidružené speciální vzdělávací potřeby.
 - Za nadaného je označován žák, který při srovnání s vrstevníky vykazuje vysokou úroveň v jedné nebo více oblastech rozumových schopností nebo v dovednostech pohybových, sociálních, uměleckých nebo manuálních, pokud je poskytována odpovídající podpora.
 - Za žáka mimořádně nadaného se považuje žák, který má rozložení schopností na mimořádné úrovni v celém okruhu činností nebo v jednotlivých dovednostech a schopnostech.

- Žáci, jejichž mateřským jazykem není čeština. Jedná se o žáky z rodin cizinců, azylantů, osob požívajících dočasné ochrany nebo doplňkové ochrany nebo žadatelů o udělení mezinárodní ochrany.
- Žáci z odlišných kulturních a životních podmínek. Jedná se o žáky, kteří pochází z prostředí s nízkým sociálně-kulturním prostředím, žáci s nařízenou ústavní nebo ochranou výchovou.
- Žáky z odlišných kulturních a životních podmínek. Jedná se o žáky, kteří pochází z prostředí s nízkým sociálně kulturním prostředím, žáci s nařízenou ústavní nebo ochranou výchovou.

1.2 Význam individuálního vzdělávacího plánu

IVP není další překážkou ve vzdělávání, ale využívá se k vhodnějšímu využití předpokladů dítěte. Pomáhá, aby žák pracoval individuálním tempem, podle svých možností, a aby žáka nestresovalo srovnávání s ostatními žáky. IVP může žáka i motivovat, neboť žák může cítit podporu od učitele, že mu chce pomoci k co možná nejlepším výsledkům (Zelinková, 2011).

Při seznámení rodičů se situací a perspektivou dítě dochází k většímu zapojení do spolupráce. Kvůli větší spolupráci jsou i více zapojení do odpovědnosti za výsledek práce svého dítěte. I role žáka se mění, již není pasivním objektem učitele a zákonného zástupce, a tím přebírá odpovědnost za výsledky reedukace (Zelinková, 2011).

IVP umožňuje učiteli pracovat se žákem na takové úrovni žáka, aby nevznikly obavy z nesplnění požadavku učebních osnov. Využívá se k plánování aktivit podle potřeb žáka a jako podklad pro individuální vyučování a hodnocení. K úpravě a vyhodnocení plánu je potřeba mít zpětnou vazbu z průběhu vyučování (Zelinková, 2011).

1.3 Individuální vzdělávací plán v zahraničí

Cíl všech forem písemných plánů je stejný, ovšem styl a forma se napříč státy mění. Je zřejmé, že existují dva druhy IVP, přičemž jeden využívá interpersonální přístup, kde výsledkem je všestranné posouzení dítěte; bohužel toto hodnotí učitelé

jako nevhodné pro praxi, ale spíše jako podklad vhodný pro finanční příspěvky, k hodnocení výsledků práce, plnění cílů a pokroků, které dítě udělá za určité časové období. V tomto přístupu se hodnotí míra postižení dítě, osobní charakteristiky, studijní a sociální dopady (Zelinková, 2011).

Druhý směr se více věnuje potřebám dítěte, neboť plán si vytvoří sám učitel na základě podkladů od ostatních odborníků. Učitel se v tomto směru stává odborníkem, který se řídí IVP, jenž obsahuje údaje o žákovi a jeho postavení ve třídě, přání rodičů a žáka a konkrétní úkoly učitele (Zelinková, 2011).

VRĀŠMAŠ uvádí, že základním prvkem individualizovaných vzdělávacích plánů je zapojení studentů, odborníků a rodičů. Uvádí, že jednotlivé státy si upravují IVP dle národního vzdělávacího programu, který je odpovídající dětem určitého věku. Umožňuje dítěti co nejlepší přístup k učení a pokroky v něm.

1.4 Podpůrná opatření

Dle Národního ústavu pro vzdělávání (NUV) jsou podpůrná opatření podporou určenou pedagogům se žákem, kdy je potřeba žákovi vzdělávání upravit. Cílem je dosažení rovnoměrných podmínek pro vzdělávání. Podpůrná opatření (PO) jsou rozdělena do pěti stupňů a opatření různých stupňů se dají kombinovat.

Pět stupňů PO dělíme do dvou skupin (MŠMT):

- 1. stupeň PO je stupeň, který plně navrhuje a poskytuje škola,
- 2. až 5. stupeň PO navrhuje a metodicky vede školské poradenské zařízení.

V katalogu podpůrných opatření je popis stupňů PO (Michalík a kol., 2015) následující:

První stupeň PO má předejít zhoršení školní úspěšnosti žáka. Běžně dostupné metody a formy výuky by měly sloužit jako prevence. Tento stupeň diagnostikují a identifikují samotní pedagogové žáka. Nejčastější metodou k identifikaci je pozorování, rozbor prací, dlouhodobé hodnocení či znalost rodinné situace.

První stupeň zajišťují pedagogové ve spolupráci s pracovníkem školského poradenského pracoviště (ŠPP), v případě potřeby i s pracovníkem školského poradenského zařízení (ŠPZ). Mezi opatření řadíme pedagogickou intervenci, úpravu zasedacího pořádku nebo délku vyučovací jednotky. Při nastavování je dbáno na to, aby byly vybrány formy a metody, které respektují didaktické zásady, metody aktivního učení nebo metody na podporu učení. Mezi pomůcky řadíme učebnice, materiály na procvičování a materiály na vizualizaci učiva. Větší důraz se klade na spolupráci se zákonnými zástupci a třídou. K zápisům PO lze využít Plán pedagogické podpory, který sestavuje škola. Na podporu žáků v prvním stupni PO nejsou navýšené finance, vše je hrazeno v rámci školy.

Druhý stupeň PO označuje již takové speciálněpedagogické metody, které jsou realizované bez většího dopadu do vzdělávání ostatních žáků. Tento stupeň PO se již realizován na základě doporučení ŠPZ, kde jsou identifikovány potřeby PO.

Mezi PO druhého stupně můžeme řadit organizaci výuky, co se týká délky vyučovací jednotky, zasedacího pořádku nebo odlišných časových dotací úkolů. Dítě většinu času tráví společně s celou třídou, ale mohou se vytvořit skupiny žáků, které potřebují stejnou oblast procvičit. Je potřeba reagovat na individuální vzdělávací potřeby a podle nich volit metody a formy výuky.

Na základě doporučení ze ŠPZ je možné upravit žákovi i podmínky ke státní maturitě, přijímacím nebo závěrečným zkouškám. Finančně nenáročné jsou speciálněpedagogické pomůcky v podobě zvětšených materiálů, psaní na PC nebo přehled denního režimu. Obsah učiva je možné pouze redukovat, ale nadále odpovídá RVP. Hodnocení je širší, více se dbá i na oblasti, které nelze zhodnotit známkou. Tento stupeň PO lze provádět na základě vytvořeného PLPP nebo IVP, který se vytváří v případě redukování obsahu učiva. Neobsahuje všechny oblasti, které předepisuje platná legislativa. PO druhého stupně jsou opatření podle doporučení ŠPZ, ale zahrnují i opatření z prvního stupně PO.

Třetí stupeň PO již upravuje organizaci a průběh vzdělávání, které se promítnou do celé třídy. Upravuje se režim školní i domácí práce a podmínky pro vzdělávání. Zde již bývá častěji vytvořený IVP, který obsahuje speciální formy, metody, postupy a upravené formy hodnocení. Používají se speciální kompenzační či

rehabilitační pomůcky. V tomto stupni PO se již dá využívat služeb asistenta pedagoga. Ve třetím stupni PO se dají využívat i PO prvního a druhého stupně.

Čtvrtý stupeň PO je vždy stanoven z doporučení ze ŠPZ, neboť zde už jsou vyžadované podstatné úpravy. V tomto stupni PO je vždy vytvořen IVP, ve kterém jsou uvedené úpravy metod, forem a prostředí, speciální pomůcky a pomůcky finančně náročnější. Do vzdělávání je zařazena i speciálněpedagogická péče, která odpovídá speciálním vzdělávacím potřebám žáka. K podpoře komunikace se navrhuje prvky alternativní a augmentativní komunikace. Bývají využívány služby asistenta pedagoga nebo snížený počet dětí ve třídě. Ve čtvrtém stupni PO se dají využívat i PO prvního, druhého i třetího stupně, vždy na základě doporučení ŠPZ.

Pátý stupeň PO spočívá v co největším přizpůsobení podmínek v organizaci, metodách i formách potřebám žáka. Podle možností žáka je i výrazně modifikován obsah učiva. Při výuce se využívají speciální pomůcky, které bývají finančně náročnější, prvky alternativní a augmentativní komunikace nebo úpravy místa pro žáka. Terapeutické metody s podporou pomůcek bývají využívány při předmětu speciálněpedagogické péče. Další formou, kterou je možné v tomto stupni PO využívat, je výuka v domácí péči, kterou mohou zajišťovat pedagogové dané školy. V pátém stupni PO se objevují i prvky PO prvního až čtvrtého stupně. Škole, která vzdělává žáky v pátém stupni PO, jsou poskytovány zvýšené finanční prostředky.

1.5 Obsah IVP

Obsah IVP je stanovený ve vyhlášce č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných (viz kapitola 2.1), pro některé skupiny je pak obsah upravený.

Dle Jucovičové, Žáčkové a Budíkové (2011) by měl IVP pro děti s poruchou autistického spektra obsahovat tyto náležitosti:

- Veškeré potřebné informace o žákovi – jméno, datum narození, současná třída a škola.
- Výsledky ze speciálněpedagogického a psychologického vyšetření, mohou se přidat i výsledky lékařského vyšetření. Výsledky pedagogického vyšetření, které jsou potřebné pro vzdělávání žáka.

- Měly by být uvedené vhodné způsoby hodnocení, klasifikace, obsah, rozsah a průběh poskytování individuální psychologické či speciálněpedagogické péče, vhodné pedagogické postupy. Při redukci či rozvolnění učiva je důležité uvést časové a obsahové rozvržení učiva.

- Mělo by být uvedeno, na co se zaměřit, co zvládnout v daném ročníku, jak nejlépe provádět začlenění dítěte do skupiny vrstevníků, dosažení změny jeho sebepojetí, jak vhodně žáka motivovat. V IVP by měly být stanoveny jeho cíle speciálního vzdělávání.

- Mělo by být uvedeno, jaký způsobem bude uskutečněn proces, který se zaměřuje na zmírnění nebo odstranění poruchy. Může se zde vyskytovat i seznam pomůcek, speciálních učebnic, audiovizuálních pomůcek a s tím spojené finanční prostředky na vzdělávání žáka. Může se zde uvést i snížený počet žáků ve třídě.

- V IVP je možné uvést i potřebu dalšího pracovníka nebo osoby, která se bude podílet na vzdělávání žáka. Nalezneme zde i pracovní náplň asistenta pedagoga, školního pedagoga, případně i školního psychologa, logopeda nebo metodika prevence.

- Uvádí se jmenovitý seznam pracovníků, kteří se podílejí na diagnostice, nejčastěji psycholog a speciální pedagog. Na IVP se podílí i zákonní zástupci, tudíž zde nalezneme i jejich úkoly a podporu při domácí přípravě žáka nebo důležité údaje v podobě termínů setkávání k vyhodnocení IVP nebo k další návštěvě odborníků.

- V neposlední řadě zde nalezneme datum podpisu a časovou platnost IVP, podpisy vyučujících, zákonných zástupců a aktualizaci IVP, pokud je potřeba.

1.6 Úskalí a výhody IVP

(Jucovičová, Žáčková a Budíková, 2011)

Z důvodu vytvoření IVP mají někteří žáci a zákonní zástupci dojem, že veškerá zodpovědnost leží na škole, a chtějí získat co největší „úlevy“, a to i takové, které neodpovídají problémům nebo potřebám dítěte. Výsledkem může být i nespolupráce se školou či nedostatečná domácí příprava.

Pokud bude IVP vytvořeno bez spoluúčasti všech stran (rodičů, učitelů a žáka/studenta), vznikne pouze formální dokument bez konkrétního řešení problémů a potřeb dítěte.

Těmto úskalím lze předejít dostatečnou spoluprací, častějšími schůzkami s rodiči, konkrétními úkoly a cíli nejen pro učitele, ale i pro zákonné zástupce, a aktivním přístupem.

Mezi výhody IVP patří jeho možnost reagovat na aktuální situaci dítěte, zohlednit tempo, respektovat psychomotorický neklid nebo sníženou úroveň grafického projevu. V nejlepším případě by se mělo jednat o dohodu mezi zákonnými zástupci, žákem a učitelem, která směřuje k nalezení metod práce, forem a postupů ke zlepšení a celkovému vylepšení situace žáka ve vzdělávání.

Jedná se o dokument, se kterým by měli být seznámeni všichni učitelé žáka, což by mělo vést ke sjednocení postupů, ujasnění představ o rozsahu a způsobech poskytování péče a k jednotnému hodnocení.

1.7 Hodnocení IVP

Škola by IVP měla vyhodnocovat pravidelně, přičemž se jedná o důležitou součást IVP. Hodnocení IVP by mělo probíhat na základě záznamů a po posouzení metod a postupů, které byly zvoleny. Nehodnotí se na základě porovnávání s dětmi ve třídě, ale vyhodnocuje se naplnění cílů prostřednictvím zvolených postupů a metod. Vyhodnocení IVP může pomoci při nastavení nových cílů nebo při úpravě postupů. Právě vyhodnocení nám může ukázat nový směr IVP. Při vyhodnocování hraje velkou roli i spolupráce s rodinou (Čadilová, Žampachová, 2021).

Hodnocení můžeme považovat za ukončení procesu tvorby a plnění IVP. Poskytne zpětnou vazbu, ukáže funkčnost zvolených postupů, vyhodnotí výsledky vzdělávání a ukáže nám informace, které můžeme využít k dalšímu postupu. Dokáže dodat jistotu i pedagogovi, že dělá práci správně, pomůže mu naznačit nové řešení či najde pojmenování pro věci, které nebyly řečeny (Kaprálek, Bělecký, 2011).

Pro úspěšné hodnocení IVP je třeba nastavit si kritéria. Kritéria pomohou najít indikátory, které ukážou míru a kvalitu splnění určených cílů. Klíčovým problémem při vyhodnocení je nastavení správných kritérií a následné preferování

kritérií při interpretaci výsledků. Pro zvolení kritérií není žádný jednoznačný návod. Výběr se může měnit podle situace či vážnosti problému (Kaprálek, Bělecký, 2011).

Dle Kaprálka a Běleckého (2011) mezi kritéria řadíme:

- *„plnění cílů stanovených vzdělávacím programem,*
- *sociální aspekt integrace (začlenění do kolektivu),*
- *spokojenost a motivovanost žáka,*
- *výsledky reedukace,*
- *kvalita kompenzace hendikepů,*
- *spokojenost rodičů.“*

Prvním krokem při vyhodnocení je určení významu jednotlivých kritérií. Rozdílná očekávání a priority jednotlivých jedinců, kteří se procesu účastní, mohou způsobit velmi složité určení významu jednotlivých kritérií. Následně je důležité zvolit, komu bude náležet úkol provést vyhodnocení. Škola by vyhodnocení provést měla, ale může tak učinit i za účasti ostatních partnerů, hlavně zákonných zástupců (Kaprálek, Bělecký, 2011).

Zákonný zástupce má svá očekávání i vůči samotné škole. Očekává, že mu dokáže poradit, když není něco v pořádku, že si vyřeší veškeré problémy týkající se školy sama nebo že se dítě vše naučí ve škole, bez domácí přípravy a účasti rodiny. Škola má naopak jisté nároky na zákonného zástupce. Očekává komunikaci se školou a snahu problémy řešit, zájem o setkání s učiteli, zájem o děti a jejich volný čas či kontrolu a snahu, aby děti nosily do školy všechny pomůcky a úkoly (Kaprálek, Bělecký, 2011).

Převedení sledovaných jevů na ukazatel, který je zjistitelný, měřitelný či pozorovatelný, bývá v hodnocení velmi důležité. V pedagogice se totiž setkáváme se spoustou jevů, které nejsou měřitelné, ale nikdo nezpochybňuje jejich existenci. Proto nám mohou usnadnit výběr kritérií otázky: Mohu spočítat či změřit to, co skutečně existuje? Mohu prohlásit, co je v mých silách pro to udělat? Je vynaložená snaha účelná či využiji při hodnocení svůj postup a bude únosný? (Kaprálek, Bělecký, 2011)

Mezi nástroje a zdroje informací pro školní hodnocení je vhodné zařadit rozbor písemností a produktů žáka, hospitace ze strany ředitele, speciálního pedagoga, zákonných zástupců atd., rozbor dokumentace, diskuzi, komentáře, dotazníky, rozhovory, klasifikaci či ohlasy a stížnosti (Kaprálek, Bělecký, 2011).

Projevy žáka lze hodnotit podle tří hledisek:

- do jaké míry a zda vůbec odpovídají požadavkům – požadavky mohou vyplývat z osnov školy pro vzdělávání či od samotného učitele,
- proběhl pokrok či vývoj oproti předchozímu chování dítěte,
- kde se žák nachází v kontextu celé třídy (Kaprálek, Bělecký, 2011).

Mezi kritéria hodnocení žáků můžeme zařadit:

- rozsah znalostí a dovedností,
- tvořivost,
- produktivitu,
- práci s informacemi a její kvalitu,
- interpretaci informací, postupy, zdůvodňování či zařazování do kontextu,
- užívání získaných dovedností, postojů či zkušeností (Kaprálek, Bělecký, 2011).

Žáka můžeme hodnotit slovně či klasicky známkou. Slovní hodnocení klade větší nároky na zřetelné formulování kritérií či větší objektivitu při hodnocení. Přináší bohatší hodnocení a je výstižnější. Může posloužit i k motivaci žáka, pokud se pedagog zaměří více na pozitivní vlastnosti a školní úspěchy. Mezi klasické hodnocení patří hodnocení známkou, které ovšem může žáka motivovat snahou k získání známky místo snahy se vzdělávat (Kaprálek, Bělecký, 2011).

Mezi hodnocení můžeme zařadit i jednoduché mimoverbální projevy a jednoduchá verbální hodnocení, jež se v běžné výuce často používají. Jedná se

o úsměv, pokynutí hlavou, souhlas, nesouhlas či oceňování výkonů (Kaprálek, Bělecký, 2011).

2 Tvorba IVP

IVP zpracovává škola, která spolupracuje se školským poradenským zařízením, žákem a zákonným zástupcem. Škola vychází ze závěrů doporučení, které vypracovalo a poslalo školské poradenské zařízení. Vytváří ho podle předlohy, která se nachází ve vyhlášce č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných (Čadilová, Žampachová, 2021).

Dle Bunešové a kol. (2012) je postup tvorby IVP následovný:

Zjištění problému

První krokem k vytvoření IVP je povšimnutí, že dítě má problém – takový, který ovlivňuje nejen vzdělávání dítěte, ale také jeho motivaci, začlenění do kolektivu či následné uplatnění v zaměstnání. Tento problém může dítěti způsobit i dlouhodobou zátěž v podobě stresu.

Problémy dokáže rozpoznat většinou učitel, který má dostatečné zkušenosti, pedagogické znalosti a může žáka porovnat s ostatními žáky. V důsledku zjištění problému naváže pedagog spolupráci s rodinou a dá podnět k zahájení diagnostiky ve ŠPZ. Proto je velmi důležitou dovedností pedagoga umět rozpoznat problém a iniciovat další kroky. Mezi důvody, proč problémy u žáka nejsou rozpoznány, mohou patřit nedostatečné zkušenosti pedagoga nebo nedostatek času.

Komunikace s rodiči

Po zjištění problému se navazuje spolupráce s rodiči k projednání postupů a vysvětlení dlouhodobého dopadu problému na vzdělávání žáka. Spolupráce by neměla být vedená jednostrannou formou, ale všichni zúčastnění by se měli společně snažit sestavit mozaiku problému dítěte. Nastavení komunikace je velmi důležité i pro další kroky a sestavování IVP. Komunikace by měla probíhat více formami nejen osobně, ale i písemně, telefonicky či elektronicky.

Mezi základní pravidla komunikace se zákonnými zástupci spadá:

- předávat zákonným zástupcům dostatek informací,
- naslouchat i postojům a přáním zákonných zástupců,

- vytvoření partnerské rovnocennosti,
- mít připravené i jiné možnosti a upravovat je podle plánu,
- ocenit nápady zákonných zástupců,
- připravovat IVP až před zraky rodičů,
- vyjadřovat respekt vůči rodičům.

Diagnostika

Diagnostika se skládá ze tří zdrojů, kterými jsou: poznatky ze strany rodičů, pedagogická diagnostika od učitelů a diagnostika ve specializovaném zařízení. Poznatky ze strany rodičů vedou k vytvoření společného náhledu na věc. Pedagogická diagnostika je velmi důležitá k vytváření IVP a měla by pařit mezi základní znalosti pedagoga. Třetím zdrojem je diagnostika ve specializovaném zařízení, které poskytuje legislativně vyžadovaný podklad pro zařazení dítěte do skupiny žáků se specifickými vzdělávacími potřebami.

Příprava na začlenění žáka

Nezbytnou součástí a časově náročnější fází procesu je příprava na začlenění, na kterém se podílí jak pedagogové a zákonní zástupci, tak ŠPZ či vedení školy. Tato fáze vyžaduje neustálé vzdělávání pedagoga, aby dokázal poskytnout dostatečnou přípravu, a měla by probíhat spolupráce se ŠPZ či intervize se speciálním pedagogem či psychologem, pokud jsou na škole k dispozici.

Při vytváření IVP je potřeba dbát na celou třídu, nejen na samotného žáka, proto je potřeba počítat s celkovým rozvržením práce pedagoga. Škola zařizuje podmínky v podobě asistenta, speciálních pomůcek či pravidelné komunikace. Vytvoření IVP je výsledkem společné domluvy a je potřeba si stanovit očekávání, úkoly či fungující komunikaci. IVP je nástrojem pro celoroční spolupráci, který bez součinnosti všech subjektů fungovat nebude.

Celoroční práce se žákem

Všechny subjekty by měly být dostatečně flexibilní, aby dokázaly nabídnout nová řešení problémů, která se mohou objevovat. Ve třídě by se měly utvářet rutinní

postupy, aby žákovi poskytly pocity bezpečí a jistoty. Problém se může objevit v kombinaci skupinové a individuální práce, aby žák nebyl odstřižen od skupiny, ale pracoval i společně s ostatními. Zvýšenou pozornost musí věnovat zákonní zástupci a žák domácí přípravě. Ta by měla sloužit k procvičování či k plnění úkolů, které žák zvládne sám. Při nefunkční komunikaci mezi pedagogem a zákonným zástupcem se může u dítěte objevit stres či demotivace, které jsou způsobeny velkým množstvím úkolů. Některé mohou vzniknout kvůli dohánění učiva či nezohlednění individuálního tempa dítěte. Efektivitu ve vzdělávání žáka má i spolupráce se specializovanými zařízeními. Především se jedná o speciální pedagogy, psychology či lékaře.

Vyhodnocení IVP

Jedná se o neodmyslitelnou součást procesu vzdělávání podle IVP. Pomocí hodnocení získávají všichni zúčastnění zpětnou vazbu. Při závěrečném hodnocení by měl učitel posbírat veškeré informace, vypracovat jejich souhrn a společnou diskuzí vytvořit závěr, na kterém se budou podílet všichni. Tato forma hodnocení může žáka motivovat. Nehodnotí se pouze žák, ale i součinnost a práce všech, s nimiž probíhala spolupráce.

2.1 Orgány podílející se na tvorbě IVP

2.1.1 Školské poradenské zařízení (ŠPZ)

Mezi školská poradenská zařízení spadají speciálněpedagogické centrum (SPC), střediska výchovné péče (SVP) a pedagogicko-psychologické poradny (PPP). Poskytují bezplatné poradenské služby na základě žádosti žáka či jeho zákonného zástupce. Škola nemůže požádat o poskytnutí poradenské služby (Michalík a kol., 2015).

Výsledkem vyšetření je zpráva a doporučení, jak jsou stanoveny vyhláškou č. 27/2016 Sb. Doporučení je nezbytnou podmínkou pro sestavení PO a zpracovává se pro účely školy. Doporučení se vydává žákovi nebo jeho zákonnému zástupci a škole, ve které se žák vzdělává. Obsahem doporučení jsou identifikační údaje žáka i poradny, data poskytování poradenské služby, stručné informace k průběhu poradenské služby, závěry z vyšetření, datum vystavení doporučení a informovaný

souhlas zletilého žáka nebo jeho zákonného zástupce, že doporučení porozuměl a byl informován o možnosti jeho revize (Pedagogicko-psychologická poradna České Budějovice).

Zpráva se vydává na základě komplexního vyšetření. Ve zprávě nalezneme informace o vyšetření, jaké jsou stanovené závěry a jaká z nich vyplývají doporučení ke vzdělávání. Ve zprávě nalezneme kromě údajů z doporučení také popis zakázky nebo údaje o anamnéze, která se vztahuje k zakázce, informace, které byly získány z konzultací s dalšími subjekty, z průběhu a výsledků vyšetření, a diagnostický závěr. Na konci nalezneme datum vyhotovení a podpisy pracovníků (Pedagogicko-psychologická poradna České Budějovice).

2.1.1.1 Pedagogicko-psychologická poradna

V pedagogicko-psychologické poradně jsou zastoupeny profese psychologa, speciálního pedagoga a sociálního pracovníka. Poradenské služby jsou poskytovány ambulantně a bezplatně (Národní pedagogický institut České republiky).

Služby jsou poskytovány dětem a žákům ve věku od 3 let do ukončení středního, respektive vyššího odborného vzdělání, a jejich rodičům, převážně ve formě individuální péče (Národní pedagogický institut České republiky).

2.1.1.2 Speciálněpedagogické centrum

Ve speciálněpedagogickém centru je tým tvořen speciálním pedagogem, sociálním pracovníkem a psychologem, ovšem podle potřeb dítěte jsou v týmu i další profese.

Služby se poskytují klientům se zdravotním postižením a zabezpečují pedagogickou, psychologickou či další potřebnou péči. Podpora je věnovaná dětem v předškolním věku a jejich zákonným zástupcům při integrování dětí do škol a školských zařízení či dětem, které mají těžké či kombinované postižení a nemohou docházet do školy. Věková skupina klientů bývá zpravidla ve věku od 3 do 19 let (Národní pedagogický institut České republiky).

2.1.1.3 Střediska výchovné péče

Jedná se o síť zařízení, která zajišťují preventivně výchovnou péči, a jedná se o školská zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy pro děti od věku 3 let do ukončení přípravy na povolání, nejpozději do 26 let. Jedná se o formu pomoci dětem, žákům a studentům, jejich zákonným zástupcům, školským zařízením či školám. Hlavním cílem je předcházet vzniku či rozvoji negativních projevů chování, odstraňovat důsledky poruch chování či zabránit negativním jevům v sociálním rozvoji, a tím přispívat ke zdravému rozvoji dítěte (Národní pedagogický institut České republiky).

2.1.2 Školské poradenské pracoviště

(Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi)

Školské poradenské pracoviště (ŠPP) na škole zajišťuje ředitel a působí v něm výchovný poradce a školní metodik prevence. Můžeme zde ovšem najít i školního speciálního pedagoga či školního psychologa.

Je vytvořeno k poskytování poradenských a konzultačních služeb pro pedagogy, žáky a jejich zákonné zástupce. ŠPZ jim zajišťuje odbornou a metodickou pomoc. Mezi cíle ŠPP se mohou počítat: zlepšování sociálního klimatu školy, umožnění neodkladného řešení problémů spojených se školní docházkou či příprava podmínek pro integraci žáků se zdravotním postižením.

2.1.2.1 Výchovný poradce

Výchovný poradce je pedagogický pracovník školy, který musí absolvovat specializované studium. Jeho činností je řešení obtížných případů, je pojítkem mezi školou a ŠPZ či nabízí pomoc pedagogům při řešení nepřijatelného chování žáků a následků tohoto chování. Mezi oblasti jeho působení spadá poradenská činnost, činnost metodická a informační.

2.1.2.2 Školní metodik

Školní metodik prevence je pedagogický pracovník školy, který musí stejně jako výchovný poradce absolvovat specializované studium k výkonu specializační činnosti. Mezi standardní činnosti patří tvorba a kontrola realizace Minimálního

preventivního programu. Školní metodik prevence taky provádí poradenské, informační, metodické a koordinační činnosti.

2.1.2.3 Školní speciální pedagog

I v případě školního speciálního pedagoga se jedná o pedagogického pracovníka se speciálně zaměřeným vzděláním. Do jeho náplně práce patří metodické, koordinační a vzdělávací činnosti, diagnostika a depistáž, konzultační, poradenské a intervenční práce. Neprovádí diagnostiku za účelem vytvoření doporučení k integraci žáka. Může zastávat roli dobrého pomocníka pedagogům v oblastech, které nejsou pro pedagoga běžné.

2.1.2.4 Školní psycholog

Školní psycholog je pedagogický pracovník, mezi jehož činnosti patří diagnostika a depistáž, neboť se podílí na zápisu do první třídy, dělá screening, ankety a dotazníky ve škole. Dále také vykonává konzultační, poradenské a intervenční práce, které obnáší krizovou intervenci a zpracování krize pro žáky a jejich zákonné zástupce a pro pedagogy. Metodická práce a vzdělávací činnosti obsahují metodickou pomoc třídních učitelů, pracovní semináře pro pedagogické pracovníky, konzultace a metodické vedení či metodickou podporu při práci se žáky se SVP.

3 Legislativa

IVP je legislativně upravený dokument, proto je potřeba se podívat i na informace obsažené v zákonech a vyhláškách.

3.1 Individuální vzdělávací plán

Mezi legislativu týkající se IVP spadá školský zákon (č. 561/2004 Sb.). V § 16 naležeme IVP seznam podpůrných opatření spočívajících v:

- a) *poradenské pomoci školy a školského poradenského zařízení,*
- b) *úpravě organizace, obsahu, hodnocení, forem a metod vzdělávání a školských služeb, včetně zabezpečení výuky předmětů speciálně pedagogické péče a včetně prodloužení délky středního nebo vyššího odborného vzdělávání až o dva roky,*
- c) *úpravě podmínek přijímání ke vzdělávání a ukončování vzdělávání,*
- d) *použití kompenzačních pomůcek, speciálních učebnic a speciálních učebních pomůcek, využívání komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob, Braillova písma a podpůrných nebo náhradních komunikačních systémů,*
- e) *úpravě očekávaných výstupů vzdělávání v mezích stanovených rámcovými vzdělávacími programy a akreditovanými vzdělávacími programy,*
- f) *vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu,*
- g) *využití asistenta pedagoga,*
- h) *využití dalšího pedagogického pracovníka, tlumočnicka českého znakového jazyka, přepisovatele pro neslyšící nebo možnosti působení osob poskytujících dítěti, žákovi nebo studentovi po dobu jeho pobytu ve škole nebo školském zařízení podporu podle zvláštních právních předpisů, nebo*
- i) *poskytování vzdělávání nebo školských služeb v prostorách stavebně nebo technicky upravených.*

Ustanovení § 18 popisuje formu IVP nejen na základní škole, ale také na střední škole, u níž platí výjimka spočívající ve vytvoření IVP bez souhlasu školského poradenského zařízení: „Ředitel školy může s písemným doporučením

školského poradenského zařízení povolit nezletilému žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami nebo s mimořádným nadáním na žádost jeho zákonného zástupce a zletilému žákovi nebo studentovi se speciálními vzdělávacími potřebami nebo s mimořádným nadáním na jeho žádost vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu. Ve středním vzdělávání nebo vyšším odborném vzdělávání může ředitel školy povolit vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu i z jiných závažných důvodů. Ve středním vzdělávání nebo vyšším odborném vzdělávání povolí ředitel školy individuální vzdělávací plán žákovi nebo studentovi na základě potvrzení, že žák nebo student je sportovním reprezentantem České republiky ve sportovním odvětví, vydaného sportovní organizací zastupující toto sportovní odvětví v České republice, a to v souvislosti s touto skutečností.“

Při tvoření IVP a při práci s ním je závazným právním předpisem vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, v jejíž příloze č. 2 najdeme vzor IVP, která je v souladu se školským zákonem. Popis informací v IVP a použití IVP nalezneme v § 3, zatímco ustanovení § 28 a § 29 uvádí informace týkající se IVP pro žáky s mimořádným nadáním.

Podle vyhlášky se jedná o závazný dokument, který zajišťuje speciální vzdělávací potřeby pro žáka. Řadíme ho do materiálů ve školní matrice a sestavuje se na základě RVP.

Podle vzoru IVP ve vyhlášce č. 27/2016 Sb. nalezneme mezi prvními informacemi údaje o dítěti, o pracovišti, kde bylo vypracováno doporučení pro vytvoření IVP, a informace o dalších podílejících se subjektech. Mezi další subjekty podílející se na vzdělávání patří logopedické ambulance, zdravotnická zařízení nebo PPP/SPC, pokud se jedná o kombinované postižení.

Níže nalezneme odůvodnění ke vzdělávání dle IVP, kde nalezneme informace o dítěti a jeho problému. Odůvodnění vychází ze závěrů doporučení ŠPZ, ve kterém se berou v úvahu informace z diagnostiky a vyhodnocení plánu pedagogické podpory. Sestavujeme cíle IVP, které doplňují priority a další rozvoj žáka vzhledem k jeho problémům zmíněným v odůvodnění. V každém IVP jsou i zmíněné předměty, kterých se IVP týká. Názvy předmětů musí být v souladu se školním vzdělávacím programem.

Podpůrná opatření jsou specifikovaná podle stupně, který je dítěti nastavený. Mezi podpůrná opatření řadíme metody výuky, kde jsou uvedené konkrétní metody výuky, tak aby byly splněny cíle IVP. Může se jednat o používání názornosti nebo práci s chybou.

Nedílnou součástí IVP jsou úpravy obsahu vzdělávání a úprava očekávaných výstupů vzdělávání. Úpravy obsahu vzdělávání spočívají v úpravě vzdělávacích nároků na dítě, které se týkají jak rozsahu, tak i obsahu učiva. Úpravy očekávaných výstupů se předpokládají až od třetího stupně PO. Ve třetím stupni se upravují pouze pro žáky s mentálním postižením podle RVP pro základní vzdělávání. V dalším stupni PO se přidávají i jiné skupiny žáků.

Do organizace výuky jsou počítané úpravy v organizaci výuky nejen ve školním prostředí, ale i mimo školu. Počítáme sem možnost zařazení žáka do speciální skupiny nebo zařazení předmětu speciální pedagogické péče. V IVP upřesňujeme i způsob zadávání nebo plnění úkolů, případně i způsob, kterým si ověříme porozumění tématu. V neposlední řadě uvedeme i způsob hodnocení, který můžeme změnit na slovní hodnocení nebo kombinaci klasického hodnocení a slovního hodnocení.

Z doporučení ŠPZ se přebírá seznam pomůcek, které jsou pro dítě vhodné. Mezi podpůrná opatření jiného druhu řadíme postavení dítěte ve třídě nebo zohlednění vztahových problémů. Je zde i uvedeno, kdo další se bude podílet na vzdělávání dítěte, zda to bude speciální pedagog, zdravotnický pracovník nebo osobní asistent. Můžeme zde najít i další subjekty, které se podílejí na vzdělávání žáka. Jedná se o školní klub nebo středisko volného času.

Jelikož by se mělo jednat o dokument, na kterém se podílí pedagog, dítě i zákonní zástupci, je zde uvedeno, jak bude probíhat spolupráce, jak se budou předávat informace a jaké jsou požadavky na domácí přípravu. Je zde i uvedeno, zda byla uzavřena dohoda mezi žákem a pedagogem.

Pokud je to potřebné, jsou uvedeny přesné předměty, kterých se týká úprava podle PO. Aby bylo dodrženo, že se jedná o dohodu, jsou na konci podpisy všech pedagogů, kteří se podílí na vzdělávání, školního poradenského pracovníka, zákonného zástupce a žáka.

3.2 Podpůrná opatření

Ve vyhlášce č. 27/2016 Sb. najdeme informace k podpůrným opatřením. Najdeme zde informace k dělení PO do pěti stupňů. Nalezneme zde i podrobnější informace k určitým PO. V § 3 a § 4 jsme seznámeni s IVP.

V § 4a je uvedena pedagogická intervence, která je určena k podpoře vzdělávání žáků se specifickými vzdělávacími potřebami. Poslouží k rozvoji učebního stylu a kompenzaci domácí přípravy.

V § 5 je uveden asistent pedagoga, který poskytuje podporu pedagogickému pracovníkovi v rozsahu podpůrného opatření. Rozsah PO pro asistenta pedagoga nalezneme v příloze č. 1 vyhlášky č. 27/2016 Sb., kde se nachází přehled PO a také základní pravidla pro uplatnění PO a jejich členění, a dále obecná pravidla normované finanční náročnosti. Poté je příloha rozdělena na tři části. První část se týká PO, druhá část obsahuje výčet a účel kompenzačních pomůcek, speciálních učebnic a speciálních učebních pomůcek a třetí část obsahuje finanční náročnost pro použití tlumočnicka českého znakového jazyka nebo přepisovatele pro neslyšící.

V § 6 se nachází PO pro žáky, kteří používají jiný komunikační systém než mluvenou řeč. Ustanovení § 7 obsahuje informace k tlumočnickovi českého znakového jazyka. Ustanovení § 8 se týká přepisovatele pro neslyšící a § 9 se týká působení dalších osob, které poskytují podporu.

Hlava III vyhlášky č. 27/2016 Sb. se týká postupu, který souvisí s poskytováním PO. V § 10–16 se objevují informace k poskytování PO od prvního až do pátého stupně a informace ke zprávě a doporučení. Hlava IV zmiňuje organizaci vzdělávání žáků s PO.

Subjekty školského poradenského zařízení jsou zřizovány podle § 116 školského zákona.

Ve vyhlášce č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, nalezneme podrobnější informace o subjektech podílejících se na tvorbě IVP.

V § 1 jsou stanoveny informace k poskytování poradenských služeb. Najdeme zde zřizovatele těchto služeb, vůči komu jsou služby směřované či že jsou služby bezplatné. Mezi podmínky poskytování spadá i informovaný souhlas. Nejdelší doba, kdy začne zařízení poskytovat poradenskou službu, jsou tři měsíce od dne, kdy přijalo žádost. Výsledným produktem poradenské služby většinou bývá zpráva a doporučení.

Ustanovení § 2 definuje účel poradenských služeb například jako:

a) vytváření vhodných podmínek pro zdravý tělesný a psychický vývoj žáků, pro jejich sociální vývoj, pro rozvoj jejich osobnosti před zahájením vzdělávání a v průběhu vzdělávání,

b) naplňování vzdělávacích potřeb a rozvíjení schopností, dovedností a zájmů před zahájením a v průběhu vzdělávání,

c) zjišťování speciálních vzdělávacích potřeb žáka a mimořádného nadání žáka, doporučování vhodných podpůrných opatření a vyhodnocování poskytování podpůrných opatření žákům se speciálními vzdělávacími potřebami a žákům mimořádně nadaným,

d) prevenci a řešení vzdělávacích a výchovných obtíží, prevenci různých forem rizikového chování a dalších problémů souvisejících se vzděláváním a s motivací k překonávání problémových situací,

e) vytváření vhodných podmínek pro vzdělávání žáků uvedených v § 16 odst. 9 školského zákona.

Nebo zde najdeme pravidlo pro poskytování poradenských služeb či informace k psychologické a speciálně pedagogické diagnostice. V § 3 a § 4 nalezneme školská poradenská zařízení a dokumentaci, kterou vedou.

Ustanovení § 5 se týká poraden. „*Poradna poskytuje služby pedagogicko-psychologického a speciálně pedagogického poradenství a pedagogicko-psychologickou a speciálně pedagogickou pomoc při výchově a vzdělávání žáků.*“ Nalezneme zde i informace, co poradna zajišťuje a jaké dokumenty vydává. Standardní činnost poradny nalezneme v příloze č. 1. Mezi standardní činnosti patří: komplexní nebo zaměřená psychologická a speciálněpedagogická diagnostika, informační a metodická činnost a příprava podkladů pro vzdělávací opatření a dokumentace či psychologická a speciálněpedagogická intervence.

V § 6 jsou poskytnuty informace k centřům. „*Centrum poskytuje poradenské služby zejména při výchově a vzdělávání žáků s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, vadami řeči, souběžným postižením více vadami nebo autismem.*“ Standardní činnosti centra jsou uvedeny v příloze č. 2.

Ustanovení § 7 se týká činností školy. „*Ředitel základní, střední a vyšší odborné školy zabezpečuje poskytování poradenských služeb ve škole školním poradenským pracovištěm, ve kterém působí zpravidla výchovný poradce a školní metodik prevence, kteří spolupracují zejména s třídními učiteli, učiteli výchov, případně s dalšími pedagogickými pracovníky školy. Poskytování poradenských služeb ve škole může být zajišťováno i školním psychologem nebo školním speciálním pedagogem.*“ Standardní činnosti školy jsou definovány v příloze č. 3. Jsou definovány standardní činnosti školního psychologa, metodika prevence či školního speciálního pedagoga.

Informace k doporučení a zprávě, které vystavují ŠPZ, nalezneme ve vyhlášce č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.

V § 2 je stanoveno, že druhý až pátý stupeň PO lze poskytnout pouze po vystavení doporučení ŠPZ a s informovaným souhlasem zletilého žáka či jeho zákonného zástupce. V § 3 jsou uvedeny pokyny k postupu vytvoření IVP, který se vytváří na základě doporučení nejpozději 30 dní od jeho obdržení. Doporučení obsahuje PO, která jsou vhodná pro vzdělávání konkrétního žáka, což nám určuje § 13. Určuje i dobu stanovenou k vystavení doporučení i zprávy či informovanost o možné revizi doporučení i zprávy. Vzor doporučení nalezneme v příloze č. 5 vyhlášky č. 27/2016 Sb.

Ustanovení § 15 se věnuje účelu vystavení doporučení a obsahu doporučení:

- „a) *identifikační údaje žáka, školy a školského poradenského zařízení,*
- b) *datum přijetí žádosti o poskytnutí poradenské pomoci,*
- c) *shrnutí závěrů vyšetření,*
- d) *popis speciálních vzdělávacích potřeb žáka,*
- e) *údaje o případném znevýhodnění žáka uvedeném v § 16 odst. 9 zákona,*

- f) *doporučené podpůrné opatření a jeho stupeň, včetně případných kombinací a variant podpůrných opatření,*
- g) *návrh postupu při poskytování podpůrných opatření,*
- h) *poučení o možnosti podat žádost o revizi doporučení podle § 16b zákona,*
- i) *identifikační údaje pracovníka školského poradenského zařízení, který poskytl poradenskou službu a zpracoval doporučení,*
- j) *datum vyhotovení doporučení a*
- k) *podpis vedoucího pracoviště školského poradenského zařízení; je-li doporučení zasíláno prostřednictvím datové schránky, nevyžaduje se podpis vedoucího pracoviště školského poradenského zařízení. “*

Zprávu z vyšetření ŠPZ upravuje vyhláška č. 27/2016 Sb. Ustanovení § 13 upravuje, že zpráva obsahuje závěry z vyšetření, povinnost informovat zletilého žáka či jeho zákonného zástupce o možnosti žádosti o revizi anebo lhůtu pro vystavení zprávy. Vzor zprávy je uveden v příloze č. 4.

V § 14 se stanoví obsah zprávy, který zahrnuje:

- „a) identifikační údaje žáka a školského poradenského zařízení,*
- b) datum přijetí žádosti o poskytnutí poradenské pomoci,*
- c) důvod poskytování poradenské pomoci,*
- d) anamnestické údaje žáka,*
- e) popis obtíží,*
- f) průběh dosavadní poradenské péče,*
- g) informace o podkladech, z nichž školské poradenské zařízení ve svých závěrech vychází,*
- h) shrnutí průběhu a výsledků vyšetření,*
- i) popis speciálních vzdělávacích potřeb žáka,*
- j) skutečnosti podstatné pro doporučení podpůrných opatření,*
- k) poučení o možnosti podat žádost o revizi zprávy podle § 16b zákona,*
- l) identifikační údaje pracovníka školského poradenského zařízení, který je odpovědný za provedení vyšetření a zpracování zprávy,*
- m) datum vyhotovení zprávy. “*

Praktická část

1. Výzkumné šetření

Hlavním cílem práce je zjištění využití individuálního vzdělávacího plánu v praxi. Zaměřili jsem se na zkušenosti a znalosti z okresu Benešov.

Pro potřeby zjištění cílů diplomové práce byly staveny výzkumně otázky:

1. Kdo je prvním subjektem, který upozorní na problém?
2. Jaký je způsob spolupráce mezi rodinou a školou?
3. Jak probíhá práce pedagogů s IVP?
4. Jak probíhá spolupráce ŠPZ a školou?

1.1. Metodologie výzkumného šetření

1.1.1. Rozhovor

Rozhovor je jednou z nejdůležitějších metod sběru dat v kvalitativním výzkumu. Pomocí rozhovoru nezískáváme informace pouze o obsahu sdělení, ale také o postojích a názorech. Značné nároky jsou kladeny na tazatele, jenž by měl být citlivý, taktní, disciplinovaný, koncentrovaný a empatický (Linderová a spol., 2016).

Individuální rozhovor stojí na pomezí strukturovaného a nestrukturovaného rozhovoru. Uskutečňuje se v případě, pokud jsou ke zkoumanému problému indikátory a znalosti, které se dají rozvíjet. Před rozhovorem si tazatel sepíše okruhy témat rozhovoru či otázky, které chce respondentovi položit. Kroky k sestavení rozhovoru jsou navrzení tématu, přiřazení souvisejících témat a jejich následné sestavení do logicky navazujícího celku (Linderová a spol., 2016).

Okruhy sestavené pro účely této diplomové práce jsou:

- Upozornění na problém žáka.
- Spolupráce s rodinou.
- Doporučení ze ŠPZ.
- Sestavování individuálního vzdělávacího plánu.
- Hodnocení individuálního vzdělávacího plánu.
- Spolupráce se ŠPZ.

1.1.2. Realizace výzkumného šetření

Sběr dat pro diplomovou práci byl uskutečněn pomocí individuálních rozhovorů s pedagogy a zákonným zástupcem žáků, kteří jsou vzděláváni podle IVP okrese Benešov. Rozhovory s pedagogy probíhaly osobně, rozhovor se zákonným zástupcem probíhal telefonicky. Všichni respondenti byly informováni o anonymitě rozhovorů, s účastí souhlasily a podepsaly informovaný souhlas. Tyto souhlasy není možné přiložit k diplomové práci, neboť by bylo porušeno pravidlo o zveřejnění jmen respondentů, které se v nich nachází.

Během měsíce dubna 2022 byly rozeslány žádosti o rozhovor do dvou škol. Z jedné školy se nepodařilo získat odpověď. Z druhé školy přišla pozitivní zpětná vazba od jedné pedagožky a jednoho ze zákonných zástupců žáků. O týden později byla oslovena další škola, odkud se dostavily dvě pozitivní zpětné vazby z řad pedagogů. Z důvodu nízkého zájmu o rozhovory nelze považovat výsledky za relevantní vzorek pro aktuální situaci v okrese.

Bohužel i přes opětovné oslovení škol a rozšíření jejich počtu na 8 nepřišla již žádná pozitivní zpětná vazba. Můžeme se domýšlet, že rodičům a pedagogům zřejmě forma rozhovoru či téma nevyhovovaly. Se spoluprací souhlasily pouze školy, na nichž jsem absolvovala svou pedagogickou praxi. Nezáměr si lze vysvětlit také tak, že jsou pedagogové časově vytíženi, takže nemají ve volném čase zájem ještě komunikovat o práci, nebo jim možná nevyhovoval způsob oslovení prostřednictvím e-mailu od vedení škol.

První osobní rozhovor proběhl na začátku května s jednou z respondentek v kanceláři její školy. Jednalo se o pedagožku, která má vystudovanou speciální pedagogiku se zaměřením na logopedii. Nyní působí na prvním stupni základní školy a zastává i roli zástupkyně ředitelky. Rozhovor se uskutečnil v uvolněné atmosféře a v přátelském duchu. Respondentka odpovídala na otázky velmi ochotně a její odpovědi vycházely z její zkušenosti z práce ve školství. Odpovědi byly velmi obsáhlé a odpovídaly i na více otázek najednou.

Druhý rozhovor proběhl za 3 dny v podobné atmosféře jako první. Situován byl do kmenové třídy pedagožky po skončení vyučovací doby. Respondentka působí na prvním stupni, nyní vyučuje ve čtvrtém ročníku a ve třídě v současnosti pracuje

s více žáky s IVP, převažuje druhý stupeň PO, ale pracuje zde i se žákem ve třetím stupni PO. Ve třídě spolupracuje pedagožka i s asistentem pedagoga.

Třetí rozhovor proběhl následující den opět při osobním rozhovoru s pedagožkou opět z I. stupně, učitelkou 3. ročníku. Ve třídě nyní pracuje s jedním žákem podle IVP, ale v současné době půjdou na vyšetření do pedagogicko-psychologické poradny i další žáci. Ve třídě pracuje rovněž asistent pedagoga.

Poslední rozhovor proběhl ve stejný den a jako jediný se uskutečnil telefonicky, a to z důvodu časového vytížení respondentky. Šlo o rozhovor s maminkou žákyně, která se vzdělává dle IVP. Jedná se o žákyni v šestém ročníku, ale IVP má již z prvního stupně základní školy.

1.1.3. Analýza a interpretace dat

K analýze dat byla využita metoda otevřeného kódování, kde byly získané informace pečlivě vyhodnoceny a následně seskupeny dle kategorií. Ke kategoriím byly následně přiřazeny kódy, vztahující se ke konkrétním jevům, které se objevovaly v odpovědích respondentek. Byla použita interpretativní fenomenologická analýza, jež spočívá ve snaze dostat se co nejbližší k zažité zkušenosti a porozumět jí.

Kdo je prvním subjektem, který upozorní na problém?	
Kategorie	Kódy
První iniciátor vyšetření	Pedagog
	Vyšetření

Tabulka 1: Kategorie 1

Kategorii číslo jedna s názvem První iniciátor vyšetření odpovídá, zda je pedagog prvním iniciátorem vyšetření v ŠPZ a jak probíhá doba před ním.

V literatuře je uvedeno, že první, kdo upozorňuje zákonné zástupce na problém žáka, je pedagog. Proto je potřeba, aby měl dostatečné zkušenosti a znalosti. Následně by měl umět komunikovat s rodiči, seznámit je s problémem a obeznámit je s následky případných zjištění a vyšetření.

Již při prvním rozhovoru se potvrdilo, že v praxi je první, kdo upozorňuje na problém, pedagog, protože má možnost vidět dítě objektivně, následně je iniciátorem vyšetření. Vyšetření navrhuje, aby pomohl a odstranil nebo pomohl vyřešit problémy žáka: „*Oni jsou většinou iniciátory toho, aby vůbec dítě na vyšetření šlo. Rodič má třeba pocit, že to dítě vůbec problém nemá. Ale protože vidí, že to dítě selhává v různých věcech a nechce ho nechat padnout. A protože pokud teda dítě má mít nějaký úlevy, tak mi bohužel ty úlevy děláme právě na základě těch doporučení.*“

Zkušenosti a znalosti jsou i v praxi velmi důležitou vlastností pedagogů, protože po zjištění problému u žáka je třeba nastavit postupy, které mu dočasně pomohou ještě před zahájením vyšetření ve ŠPZ: „*Já ani nečekám žádný papír, že jo? My tam jsme od toho, abysme to dítě někam posumuli. Takže opravdu pedagog, kvalitní pedagog, a já si dovolím tvrdit, že na prvním stupni jich mám dost. Neříkám, že jsou všichni zapálení, kterým něco neřeknu, tak to neudělají, ale hodně z nich si hledá ty cesty, jo. I jsou třeba učitelé jakoby aktivnější třeba i v těch nabízených konzultacích. Aby právě měli tu podporu těch rodičů.*“

„*Neříkám, že kantor si nevyhodnotí, udělá mu úlevu. Jo, ale zase nejde, aby si to dítě na to zvyklo. Pokud já nemám jasně dáno, že opravdu ten problém vidím správně, proto ho potřebuji mít diagnostikovaný poradnou. A pokud ano, měla jsem pravdu.*“

„*Tak jsem si to začala jako dělat dobře, ale pokud dítě se mnou hraje jenom hru, protože třeba je líné, nebo něco se děje doma, já nevím. Asi těch věcí je hodně.*“

„*Hmm, tak jako dělat mu úlevu, ono to zase není dobrý vůči ostatním dětem. Ale vlastně ani vůči tomu dítěti, protože v životě úlevy se moc nedělají, že jo, protože se dostane do běžného života.*“

„*Na druhou stranu jsou rodiče, kteří to opravdu vyžadují, protože mají pocit, že těm papírem je dítěti věnována péče. Takže taky jsem takový potkala, že si tím jakoby jistí toho učitele, aby dělal to, co má ale každý normální učitel dělat, a nepotřebuje k tomu papír. Který ho naopak zdržují od práce, aby si třeba chystal ty pomůcky. Pro to dítě, že jo?*“

V praxi po zjištění problému pedagogem následuje schůzka se zákonnými zástupci, kde se společně určuje pro dítě vhodný postup. Společně se sestavuje plán pedagogické podpory i na domácí přípravu žáka. Pokud tento plán nefunguje, jsou zákonní zástupci nasměrováni na vyšetření v ŠPZ: „*No, já si myslím, že si asi všimnu vždycky já. Myslíš, že ano díky svým zkušenostem a prostě doporučujeme dále rodičům, aby s tím něco dělali.*

My se spolu domluvíme na individuálním přístupu, používáme ho, a když to nefunguje a trvá to delší dobu, přitom dítě je neúspěšný, tak pak to směřujeme k vyšetření v poradně. A pak si domluvíme s rodičema schůzku. Děláme si plán pedagogické podpory na to dítě, kde se s rodičema konzultuje a vlastně se domlouvá, jak se s tím dítětem doma pracuje.

A pak právě si teprve, když tohle nefunguje, tak další postup je, že se navrhne vyšetření v pedagogické poradně.

V praxi se také můžeme setkat se žáky ve třetím stupni podpurných opatření, kteří již do školy přichází s doporučením ze ŠPZ: „*Jsou 2 věci. První věc je, že přijdou ze školky. To jsou většinou ty trojkový děti. PO 3 maj, ty už přijdou prostě žádat o asistenta, nebo prostě PO 3 bez asistenta, nebo prostě něco. Ty už většinou v tý školce pošlou, takže ty už přijdou s nějakým papírem do tý první třídy, tak se dlouho nic neděje.*

V praxi se mohou u žáka začít objevovat problémy na konci druhé třídy či na začátku třetí třídy základní školy, neboť zde se začínají rozevírat nůžky ve schopnostech dětí, to se také projeví ve výuce: „*a většinou ty děti, který už by šly do poradny, se to indikuje konec druhý třídy, třetí třída, to je takovej ten rok, kdy se to objeví. Do tý doby je to takový, že ještě oni stíhají, a pak když už se začnou rozevírat nůžky, tak ta třetí třída. Protože druhá třída je jako nejlepší ze všech tříd jako učivově.*

Ale ve třetí třídě máš všechna vyjmenovaná slova, osoba, číslo, čas, pád, číslo rod a slovní druhy. A to je strašně hodně. O matice, dobře, tam jako počítáš furt více a víc, ale jako není to nic takovýho, násobilku už může jet ze druhý třídy, jo, a ta třetí třída je na češtinu strašně nadupaná a většinou tam se odhalí tyhle ty věci.“

V praxi se může mezi důvody odeslání žáka na vyšetření objevit změna pedagogů a režimu výuky u žáka. Když se ve třídě očekává změna pedagoga a s tím spojená změna režimu, pedagog ale již používá individuální přístup, může žákovi doporučit vyšetření v ŠPZ: „...*Někdy to rodiče jako rozdýchávají, tak většinou se mi to podařilo, protože ... ambice je mít až do pátý jednoho učitele a já prostě nepotřebuju na to papír, abych věděla, komu dám třeba dopomoc, nebo za tím jdu, chápeš to, rozumíš tomu, věnuju se tomu, takže já jim to dělám i bez té poradny.*“

„Jenže když pak vím, že s nima budu končit, někdy mi je vezmou ve čtvrtý, jakože od pětky už je dají někomu, protože mě potřebujou do první. Tak to se snažím rodičům říct, dojděte si do poradny, protože budou mít v pětce vlastně jakože druhostupňový režim.“

I zákonný zástupce sděluje, že je pedagog upozornil na problém jejich dítěte a že jim bylo doporučeno vyšetření: *„Abych pravdu řekla, tak asi ve škole nás upozornili. Ano, ona doma už měla problém s logopedií, ale tak sem tam trošku. Už jsem si říkala, že tam byl jako rozdíl mezi tou první dcerou, ale já zas ty rozdíly jako nerada jsem dělala, takže víceméně spíš jako učitelka nám doporučila, že by to asi chtělo, takže učitelka v 1. třídě.“*

Rozhovory potvrdily, že se jedná o pedagoga/třídního učitele, který upozorní zákonné zástupce na potřebu vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně či jiném ŠPZ. V praxi se můžeme setkat se žáky, kteří již do školy nastupují spolu s doporučením ze ŠPZ, jedná se většinou o žáky ve třetím stupni podpůrných opatření (rozhovor číslo tři). Může se jednat i o potřebu dítěte na podporu asistenta. Můžeme se v praxi setkat, že pedagog poskytuje žákovi podporu ve třídě bez doporučení ŠPZ, ale pokud žák přechází pod vedení jiného učitele či dochází ke změně režimu, doporučí pedagog rodičům vyšetření v ŠPZ (rozhovor číslo tři).

Jaký je způsob spolupráce mezi rodinou a školou?	
Kategorie	Kódy
Spolupráce školy a rodiny	Problémy při komunikaci
	Očekávání
	Hledání společné cesty

Tabulka 2: Kategorie 2

Kategorie číslo dva s názvem Spolupráce školy a rodiny se snaží zjistit, zda je spolupráce základním stavebním kamenem úspěšnosti IVP. Nelze upravit podmínky pro žáka pouze ve škole, ale podobné změny jsou žádoucí i doma, proto je potřeba větší zapojení rodičů i žáka. Jedná se o hledání vhodné cesty, aby se žákovi co nejvíce pomohlo. V této kategorii se také zjišťuje, jak se liší očekávání pedagogů od reality.

V praxi se můžeme setkat s problémy v komunikaci se zákonným zástupcem z důvodu odlišného mateřského jazyka, v tomto případě je potřeba problém řešit. Řešení může spočívat v najmutí tlumočnicka s mateřským jazykem zákonného zástupce, nebo mohou probíhat konzultace s koordinátorkou pro cizince: „U vietnamských rodičů to teď byl problém. Protože ty nerozumíš česky.

Ale my jsme měli tlumočnicki, která vlastně tu rodinu zná. Zpočátku to tak fungovalo, teď moc ne. Protože je tlumočnice prostě na roztrhání.

*Je to fakt problém, no, já jsem se tady pak i díky tomu scházela tady se zástupkyní z ***. Protože ta jako je takovou koordinátorkou třeba pro ty cizince tady na okrese.“*

Pedagogové přichází na konzultaci s plánem, jak s dítětem dále pracovat. Mohou zákonnému zástupci navrhnout i doučování, bohužel v praxi se můžeme setkat s demotivací pedagogů z důvodu velkého množství práce: „Taky ano, aby měli třeba i nějaký plán. Ano, pokud na rovinu přijde hloupý rodič, který má nějaký ten... toho asi moc nevymyslí. Ten je opravdu rád, že se mu o dítě starám.

Takže tam je to docela těžký. Jo, tam můžeme nabídnout doučování třeba různé věci, ale fakt i kantoři jsou tak přetížení, že oni už jsou tak unavení, že už ani nechtějí, říkají. Já už nechci dělat nic navíc, já už prostě nestíhám ani svoje věci.

Teda' byl národní plán doučování, takže všichni ještě doučovali k tomu, co jsme měli doučování ze šablon, to bylo doučování na doučování. Takže jako už i ti kantoři byli totálně prostě demotivovaní a já se jim teda nedivím, já jsem tu krizi zažila taky.“

Při hodnocení IVP se můžeme setkat i s nezájmem zákonných zástupců, neboť mají pocit, že IVP je závazný dokument pouze pro školu a jich se netýká. To ovšem není pravda a IVP je určitým způsobem závazným dokumentem i pro zákonné zástupce: *„I když třeba učitelky si musí vyhodnocovat plány a zvat rodiče, zpravidla ten rodič už se nedostaví. Jsou spokojeni, že mají jakýsi papír a oni si myslí, že pro nás je to závazný dokument, no svým způsobem je ale pro ně taky. To moc neřeší.“*

Pokud se v praxi povede nastavit kvalitní spolupráci mezi školou, zákonným zástupcem a žákem, může být IVP úspěšný. Škola může v praxi pomoci zákonným zástupcům i při domácí přípravě žáka. Jedná se o případ, kdy zákonný zástupce přinese do školy zprávu z vyšetření v ŠPZ: *„Určitě ano, ale musí tam fakt dělat všichni. Jo, nejenom ten učitel. Takže tam prostě fakt je základ té spolupráce s rodinou.*

Pokud mi rodič přinese doporučení, a tak on mi nese jiné doporučení, než co dostal on, někdy se rodiče spletou a přinese mi nakopírovaný i to a já jakoby vidím, co oni mají doporučený na doma. A oni tam toho mají někdy opravdu hodně a já vlastně díky tomu zjistím, že nedělají vůbec nic. Takže vždycky říkám, jestli máte jakoby svoje doporučení, klidně nám je přineste, ať se teda nějak nedublujeme, třeba ať jako to řešíme společně, že jo?

Já chci něco konkrétního, něco, jinak něco, co vy si myslíte, že by bylo dobré. Říkám, proto já vždycky čekám na to doporučení, říkám, to jsou všechno věci, který....

Je to hledání cesty. Samozřejmě že jo, jednomu vyhovuje to, druhému to.“

V praxi se můžeme setkat se schůzkami školy, zákonných zástupců a žáka. Nejdříve probíhá schůzka se zákonným zástupcem a následně je přizván i žák jako spoluúčastník diskuze: *„No, ta tripartita jako začíná fungovat, což je dobře. A nejdřív třeba máme jednání jakože s rodiči. Dítě třeba chvilku je na chodbě a pak ho k tomu přizveme. Jsou určité věci, který před dětmi samozřejmě neříkáme.“*

Se zprávou ze ŠPZ získá pedagog více informací k domácí přípravě a může dopsat tato doporučení i do IVP: *„Potom když dostaneme doporučení z poradny, tak ho vytvoříme a setkáme se s rodinou. Pokud chtějí, přinesou i doporučení, které dostanou oni, a řešíme problém spolu. A podle potřeby dopíšu dvě nebo tři věty z jejich doporučení.“*

Pedagogové mají i svůj postup, jak vyhodnocovat naplňování plánu spolu se zákonným zástupcem. Nejprve proběhne schůzka pracovníků školy, kde se snaží najít správné postupy pro dítě. Zákonné zástupce by škola měla informovat o krocích, které se povedly, ale i nepovedly. Je potřeba najít společnou cestu jako podporu a motivaci pro žáka: *„Pro mě nejdůležitější jsou sdílené, pravidelné schůzky. Nejdřív když se sejdou všichni vyučující, asistentky a povědí si. Ale ne kvůli tomu, aby kritizovaly. Hele, ten je hroznej, rodiče jsou hrozný. Ale najít cestu, jak tomu dítěti pomoci, jak ho přimět, jak ho namotivovat.“*

A potom... se potkat s rodiči. Mít už nějakou vizi. Heleďte, tohle se nám neosvědčilo, chtěli bychom zkusit tohle. Budete nám k tomu nápomocní, co vy v tom uděláte? Dítě musí vidět, že táhneme za jeden provaz. A potom si to dítě přizveme.

Ale tohle je velmi zdoluhavá cesta a časově velmi náročná. Rodiče v dnešní době nemají čas. My máme čas, ale až v pozdním odpoledni, nebo brzo ráno. Do toho jak přibývají specky¹, tak já učím multý hodiny. Neříkám každý den, ale musím udělat i jiný věci, jako suplování a jiný a jiný provozní věci.

Do toho přibejvaj rodiče takový ty, co fakt jako vedou ataky nejenom vůči nám, ale i vůči kantorům.“

V praxi začíná vytvoření IVP tím, že si pedagog plán sestaví z doporučení ŠPZ a vlastních ověřených postupů, následně se domluví společná schůzka se

¹ Hodiny speciálně pedagogické péče

zákonným zástupcem, kde se domluví na domácí přípravě žáka a proběhne potvrzení spolupráce podpisem nejen ze strany zákonného zástupce a pedagoga, ale také žáka: *„Určitě, když vypracuje individuální vzdělávací program, tak si sem pozvu rodiče, kde se domluvíme, jak budou doma pracovat a rodiče to hlavně stvrdí podpisem a tam je i vlastně kolonka, kdy má napsat rodič, jak bude doma pracovat s dítětem a jak zase to dítě bude vykonávat nějaký úkoly, není to jenom o tom, aby si mysleli, že mají podporu a nebudou nic dělat, ale musí se taky zapojit.“*

Tento postup v praxi může narážet na překážku hlavně v podobě malé aktivity zákonných zástupců. Projevuje se hlavně nekvalitní domácí přípravou. Následně si pedagog musí zákonné zástupce zavolat do školy a opětovně s nimi probrat IVP a společně musí hledat a najít důvod, proč plán není naplňován: *„Já spíš narážím spíš na ten problém, že i když ty rodiče podepíšeš, i děti to podepíšeš, protože děti to podepisují, takže prostě neplní ty pokyny prostě z toho ideálního vzdělávacího programu. Že třeba neplní úkoly některý tady děti, rodiče třeba nedávají pozor na to dítě, nebo ne že nedávají pozor, ale nepracují doma tak, jak se třeba domluvíme, tak na to narážím spíš. Ne to, že se na něčem domluvíme, tak si pak musím volat rodiče a vlastně zpětně si to s nimi procházet, proč ten plán neplní.“*

Při konci platnosti IVP je potřeba vyhodnotit, co fungovalo, co je naopak potřeba zlepšit, a následně s tím seznámit zákonné zástupce: *„Jasně, protože rodiče s tím musím seznámit, co se mi líbí, co se mi nelíbí a jak bysme to mohli vylepšit.“*

„Musíme pozvat rodiče a musí to podepsat a probereme to spolu.“

Zákonného zástupce seznamovala škola s průběhem vytváření IVP tak, že informace o domácí přípravě získali pouze v poradně a následně byli ve škole pouze IVP podepsat: *„Podepsali, jenom podepsali.“*

Dle zákonného zástupce žádné vyhodnocení neproběhlo, ani se žádný průběh vzdělávání nehodnotil, neboť vše probíhalo bez problémů: *„Musím říct, že už si to tam potom moc jako neřešilo, že by to nějak to nešlo.“*

Po druhé návštěvě poradny již proběhla schůzka s výchovu poradkyní, ale v průběhu roku se už jiná schůzka nekonala: *„Když jsme šli z poradny tak jsme se*

sešli, to jo, po té poradně podruhé, takže to jsme se vždycky sešli s tou poradkyní tam, co tam je.

Ale pak vlastně v průběhu roku vlastně už vůbec.“

V případě potřeby by byla možná schůzka se školou: „*Ne, ne, nebylo, ale myslím, že kdybych se ozvala, že chci, tak já si myslím, že určitě jo, ale tím, že asi jsem se neozývala, takže oni sami to jako nenabízeli.*“

Je zde vidět, že škola má snahu s rodinou pracovat, ovšem mohou nastat problémy. Jednak to, že rodiče nerozumí, o co se jedná, nerozumí jazyku, což bylo zmíněno v prvním rozhovoru, nebo se nedostaví. Ale také se může stát, že škola s rodinou nespolupracuje. Zde se můžeme dohadovat, jestli se jednalo o paní učitelku třídní, která tyto podklady a schůzky řešit nechce, nebo rodina plně fungovala i bez společného hodnocení a stačily pouze informace, které obdrželi v pedagogicko-psychologické poradně, což uvedl zákonný zástupce.

Ve škole se můžeme setkat i s pedagogy, kteří nechtějí pracovat dle IVP, či upravovat své postupy dle doporučení ŠPZ. V tu chvíli se objevují obavy u zákonných zástupců, zda se jedná o správný krok: „*Spíš bych měla nějaké výhrady k tomu, že některý učitelky na to stejně nebraly zřetel. Jejich angličtinářka, ještě než jsme věděli, že tam vůbec jako půjde, než nám to doporučili, tak ona tam ještě jim říkala, že jestli mají nějaký takovýhle ty papíry na nějaký dys a tak, že ona to vůbec nehraje a vůbec ji to nezajímá.*

Ale my jsme byli objednaní čerstvě. Říkám, no to je dobrý, tak to když nám paní učitelka řekne, tak proč tam vlastně jdeme? Takže myslím, že angličtinářka na to nekoukala, teda jakoby vůbec. Přitom zrovna u té angličtiny teda nám řekli, že ta jí nepůjde, že prostě angličtina jí nepůjde nikdy.“

Přestože u některých pedagogů žákyně podpůrná opatření neměla, našli se předměty a pedagogové, kteří dívce postupy přizpůsobili: „*U matematiky měla u sebe tabulky násobků. Jo, zkracovali, já myslím, že jí dávala poloviční diktát, nebo jí na to nechávali, na něco jí nechávali větší čas, když dělali velkou písemku, tak jí nechávali třeba dvojnásobek času než ostatním dětem. Takže to jo, takhle ty jí jako vycházeli.*“

IVP může v praxi působit jako prostředek pro změnu práce pedagogů. Pokud vedení školy potřebuje uzpůsobit vyučování žákovi na základě doporučení ze ŠPZ, ale mají informace o tom, že pedagog úpravy provádět nechce, může vyhodnocení ukázat tuto situaci a poskytnout prostor pro změny: *„Pokud vím, že mám nespolehlivou kolegyni, která na to bude kašlat, která asi pojede ty svoje zajaté koleje a já ji potřebuju přimět k tomu, aby něco dělala i s tím dítětem a taky vlastně se sebou, tak ten papír je pro mě důležitý. Já si ho prostě po nějaké době vždycky chci vyhodnotit.“*

Pedagogové se v praxi mohou setkat i s kritikou ze strany zákonných zástupců, přestože se ve třídě s nimi na vzdělávání nepodílí. V IVP může být uvedena celá řada možných postupů, jak pomoci žákovi. Bohužel pokud nebude jedna ze stran spolupracovat, IVP nebude plnit svou funkci: *„A na druhou stranu oni zase nemůžou jenom kritizovat nás, že my něco neděláme. Oni tam s náma fakt nejsou a já si na ten papír můžu napsat, co chci. Já tam můžu napsat, že dělám spoustu věcí, když tento kantor nebude poctivý a nebude to opravdu dělat, ale ani ty rodiče, tak je to prostě k ničemu.“*

Je zde vidět, že spolupráce se zákonnými zástupci a žákem je stavebním kamenem, bez kterého nemůže IVP plně fungovat. Bohužel nastávají situace, kdy zákonní zástupci či škola nespolupracují. Může se jednat o situaci, kdy zákonný zástupce má odlišný mateřský jazyk a v tu chvíli je potřeba vyřešit nejprve tuto překážku. Může se objevit i nespolupracující pedagog, který nepřizpůsobí podmínky pro vzdělávání konkrétnímu žákovi. Tato informace a skutečnost může znejistit zákonné zástupce, takže začnou pochybovat, jestli je vyšetření ve ŠPZ potřeba.

Jak probíhá práce pedagogů s IVP?	
Kategorie	Kódy
Práce pedagoga s IVP	Sestavování IVP
	Doporučení
	Vyhodnocení IVP

Tabulka 3: Kategorie 3

Kategorie číslo tři s názvem Práce pedagoga s IVP se zaměřuje na postup při sestavování IVP, jak jsou pedagogové spokojeni s doporučením a jak probíhá vyhodnocení IVP.

K sestavení IVP je potřeba doporučení ze ŠPZ, proto jsem chtěla zjistit, zda pedagogům doporučení vyhovuje, zda plně rozumí textu a kdo jim případně pomůže, když nastane problém. Ve třídě může být i suplující učitel, případně mohou mít žáci na jiný předmět jiného učitele, proto mě zajímala možnost nahlédnout do IVP nebo možnost získání informace o třídě.

V praxi se před vystavením doporučení již upravují podmínky pro vzdělávání žáka, protože učitel ho posouvá dopředu a ještě před sestavením IVP nabízí konzultace zákonným zástupcům: *„Nebo i takhle, když funguje vlastně ta rodina a ten žák, tak už i předtím než si domluvíte vysloveně ten vzdělávací plán nebo než doporučení vlastně nemám.*

Než přijde doporučení z poradny, už vlastně dokážete s nima komunikovat dopředu a dořešit to, že už vlastně jedete rovnou. Když zjistíte ten problém, určitě jo.

Já ani nečekám žádný papír, že jo? My tam jsme od toho, abysme to dítě někam posunuli. Takže opravdu pedagog, kvalitní pedagog a já si dovolím tvrdit, že na prvním stupni mám dost. Neříkám, že jsou všichni zapálení, kterým něco neřeknu, tak to neudělají, ale hodně z nich si hledá ty cesty, jo. I jsou třeba učitelé jakoby aktivnější třeba i v těch nabízených konzultacích. Aby právě měli tu podporu těch rodičů.“

Pedagog poskytuje pomoc již po zjištění problému. Je na zkušenostech a znalostech pedagoga, aby zvolil správné metody, neboť nemá nikde potvrzené, že problém žáka vidí správně. Tudíž nemá ani jistotu, že jeho postupy jsou správné a že neposkytuje žákovi takovou formu pomoci, která by žáka mohla demotivovat i po sestavení IVP a správně nastavené úpravě vzdělávání: *„Neříkám, že kantor si nevyhodnotí, udělá mu úlevu. Jo, ale zase nejde, aby si to dítě na to zvyklo. Pokud já nemám jasně dáno, že opravdu ten problém vidím správně, proto ho potřebuji mít diagnostikovaný poradnou. A pokud ano, měla jsem pravdu.*

Tak jsem si to začala jako dělat dobře, ale pokud dítě se mnou hraje jenom hru, protože třeba je líné, nebo něco se děje doma, já nevím. Asi těch věcí je hodně.

Hmm, tak jako dělat mu úlevu, ono to zase není dobrý vůči ostatním dětem. Ale vlastně ani vůči tomu dítěti, protože v životě úlevy se moc nedělají, že jo, protože se dostane do běžného života.“

V praxi je základním dokumentem pro sestavování IVP doporučení ze ŠPZ, z něhož pedagog přebírá informace a následně si je upravuje pro jednotlivé předměty: „*Já si samozřejmě vezmu to doporučení z poradny.*

A pak si vlastně vezmu formulář na ten vzdělávací plán, a jestli to tam doplním, prostě jo, něco z poradny a něco, jak se mi to dítě jeví, protože já to musím specifikovat na jednotlivé předměty. Jak v každém předmětu s tím dítětem individuálně pracovat a dávat tu nějakou tu podporu.“

V praxi mají doporučení určité nedostatky v podobě obecných doporučení, která si v dnešní době může najít každý pedagog na internetu. I když jsou k dispozici pracovníci ŠPP, ani oni nemusí poskytnou konkrétní informace, neboť se žákem nepracují a neviděli, jak pracuje ve vyučování: „*To je přesně to, co je potřeba, protože ne každý je speciální pedagog, a já tam jakoby ty mezery v těch doporučeních vidím, že jo, a říkám si, no podle mě nic neříkající papír. To jsou doporučení, která můžou poslat reálně obecně na každou školu, když má dítě nějaký problém?*

Jo, já nevím. Doporučení pro dysgrafika, dyskalkulika a obecně. To si ale dneska můžu normálně najít na internetu. To není žádný problém, ale já pro to konkrétní dítě bych právě chtěla nějakou konkrétní navigaci. Protože já můžu zkoušet leccos ... protože já to mám prostě vystudovaný, ale kolegyně ne, takže dobře, já tam funguju jako nějaký garant, měla bych jim poradit. Ale pokud to dítě já ani osobně pořádně neznám, tak jim taky pořádně nedokážu v tu chvíli poradit.“

Pedagogové se v praxi setkávají i s nedostatečným doporučením, které se vyznačuje nesrozumitelností, nebo s doporučením, které není konkrétní právě pro to dané dítě: „*Většina z nich to opisuje, protože jak říkám, tak poradna to píše to stejný. Takže já když jsem měla třeba v předchozí třídě ty děti, tak jsem měla 4 stejný*

posudky, 2 věty byly jinak. Někde ani nevyměnili jméno jo, takže prostě ona má tu pověst, že vlastně ti učitelé ani to nechtějí měnit, protože nebo ne měnit, nějak se tím zaobírat. Ten text jako co oni posílají těm školám, jako obyčejný člověk, učitel tak stejně vůbec neví, co tím chtěl básník říci.“

V tomto případě se pedagogové obrací na kolegyně, ale velmi často se stává, že se doporučení do IVP pouze kopíruje: „*No, většinou to je tak, když já jsem třeba dělala ze začátku i IVP nebo něco, tak jsem se vlastně ptala... jako nejdříve začnu u kolegyň, který třeba mi pomůžou. Většina z nich to opisuje, protože jak říkám, tak poradna to píše to stejný.“*

IVP sestavené na základě doporučení ŠPZ kontroluje výchovná poradkyně či školní speciální pedagog. Tyto dvě pozice mohou mít kompetence ohledně IVP a komunikace s rodinou rozdělené: „*...Ale individuální, které jsou ty klasický, doporučený poradnou ... to si kontroluje výchovná poradkyně jo, já spíš řeším ty problematický věci.*

A víceméně to stejně děláme dohromady, protože ona má nějaký kompetence, já mám nějaký kompetence, já tam stejně musím zaštitovat, dělat garanta. To je samozřejmé, odpovědnost tam na mně je.

No a ona zase pak třeba řeší, když to nefunguje s OSPODem. Snaží se třeba sehnat tlumočnicka. Já jsem se taky snažila, a když jsem volala několikrát na národní pedagogický institut, to tam mi řeknou, víte, my je pořád nemáme. Já říkám, to je fajn, tak zase zkontaktovat cizinecké oddělení, tak to nám hodně pomohlo.

... my třeba ty papíry používáme, když máme jednání s výchovnou poradkyní, a řešíme problémy, protože třeba to dítě se někam neposouvá, nic se neděje z domova, prostě nevidíme jakoby vůbec žádnou snahu, nic ...“

Mezi formy kontroly dodržování IVP mohou spadat i hospitace ve třídách, kam nemusí chodit kontrola na celou vyučovací hodinu, ale pouze na část. Pracovník ŠPP si také může zjišťovat informace správně položenými otázkami, například na hodinách speciálně pedagogické péče. „*Tak dobře a já tomu nerada říkám hospitace, ale já vždycky říkám na návštěvu a jdu se teda podívat. Teď to zrovna dělám a nechodím na celé hodiny, ale třeba jenom na druhou polovinu vyučovací hodiny,*

a to protože vím, že ty děti v tu dobu bývají unavenější a mě jakoby zajímá, jak to probíhá v té třídě potom.

Jo, já tam mám, ano, fungovat jako kontrola jako takovýho, to jo a samozřejmě si to zkontroluju. No, jak říkám, no no... i ten kantor mi může říct cokoliv. Já teda potom zase jakoby trošku vychytralou, jakoby vychytralejší cestou jdu. A když mám ty děti třeba na specku², nebo když jsem na hospitaci, tak se jich ptám. A hlavně já poznám po těch letech, jestli ten kantor to s nima dělá, anebo jestli je to jenom hra kvůli mně.“

IVP v praxi není využíván jako papír na žádost rodičů, ale může posloužit ke kontrole práce pedagogů. Vyhodnocení těchto plánů probíhá na schůzce pracovníků ŠPP a daného pedagoga či dalších pedagogů, kteří dítě učí: „*No, takže individuální plány, no pro mě je to kus papíru, který vyžaduje většinou rodič. Na druhou stranu, pokud vím, že mám nespolehlivou kolegyni, která na to bude kašlat, která asi pojede ty svoje zajeté koleje a já ji potřebuju přimět k tomu, aby něco dělala i s tím dítětem a taky vlastně se sebou. Tak ten papír je pro mě důležitý. Já si ho prostě po nějaké době vždycky chci vyhodnotit.*

Ale ne, že ona mi tam něco napíše. Já si to chci vyhodnotit i s těmi ostatními kolegy, které to dítě učí. Výchovná poradkyně aby u toho byla. Uděláme si takové konzilium, jak já tomu vždycky říkám.

Takže najít si ten čas je docela problém, ale většinou to dělá u fakt hodně problémových dětí. Sejdeme se všichni, a to tak mám nejradši.“

V praxi lze použít IVP i jako návod na práci se žákem, pokud je ve třídě suplování. Bývají dle zákona uzamčené, ale jsou k dispozici pro potřeby ostatních pedagogů. Může proběhnout i schůzka s výchovnou poradkyní, kde jsou všichni pedagogové seznámeni s novými doporučeními ze ŠPZ: „*Jsou k dispozici ve sborovně na určeném uzavřeném místě, takže pokud tam jde někdo, kdo tam nikdy nebyl. A takhle u nás funguje víceméně, to že si to ty kantoři řeknou mezi sebou, jo. A my už z těch porad samozřejmě víme, že jo, ale kdyby přišla inspekce, cokoliv, tak to tam založený je. Ale ano, na začátku když přijde nový kolega, tak se tam do toho podívá.*

² Hodiny speciálně pedagogické péče

Ale zase naše výchovná poradkyně dělá to, že když v té třídě jsou prostě problematické děti, tak ona se sejde s prvním stupněm a s druhým stupněm. Řekne jim, že přišla třeba nová doporučení, na co by si měli dát pozor. Protože ti kantoři, když fakt jsou vytížení, nemají neustále čas. Všechno si načítat, jo?

Ano, to ho neomlouvá, že nemá čas, ale pořád je lepší, když si tam všichni sednou, uslyší od výchovný, která to má v merku víc než oni, a řekne jim, teď přišlo tohle a dejte si pozor na tohle, uplatněte tohle a prostě jim ta doporučení jakoby přetlumočí.

Jo, ale mají je k dispozici, kdo chce také má k nahlédnutí.“

V praxi se potkáme s IVP, který je dostatečně zpracován i pro potřeby ostatních pedagogů pro příležitostné suplování a jsou zde vypracované i jednotlivé postupy do předmětů: „*Hele já si myslím, že docela jo.*

Já to mám rozpracovaný vždycky do jednotlivých předmětů, takže je tam vždycky napsáno, co v předmětu poskytnout za podporu.“

Vyhodnocení v praxi probíhá individuálně. Může k němu dojít, když se u žáka objeví nějaký problém, ale pedagogové si vyhodnocují IVP jednou za tři měsíce. Je vhodnou příležitostí ke zjištění pokroků a oblastí, které je potřeba vylepšit: „*No, to záleží podle toho, jaký je problém s tím dítětem. Když je tam nějaký problém, tak můžeme okamžitě zavolat si rodiče a můžeme se s nimi dohodnout. A když ten problém není, tak to stačí třeba jako 1× za půl roku, nebo jako to vyhodnocení by mělo bejt 1 za čtvrt roku vždycky, protože v každém čtvrtletí vždycky hodnotíme to dítě, v čem udělalo pokrok, v čem naopak ne, to musíme každý čtvrt roku. Ale když je tam nějaký problém, tak si voláme tak rodiče dřív.“*

„Ale fakt každou čtvrt roku musíme, to máme i zápis, kdy hodnotíme každé jednou za čtvrt roku, jak se plní individuální plán, jestli se děti někam posouvají, nebo jak může ještě pomoci, jestli se..., jestli vůbec zvládají ten vzdělávací program a vůbec vzdělávací plán anebo musíme upravit ten vzdělávací plán.“

V praxi se ke konzultacím ohledně sestavování IVP pedagogové schází s výchovným poradcem nebo hledají pomoc u ostatních spolupracovníků: „*Máme tu výchovnou poradkyni, se kterou to můžu zkonzultovat, máme tady i kolegyně. Jako*

jednak já jsem speciální pedagog, máme tady dalšího speciální pedagoga na škole, takže spolu se můžeme domluvit, a hlavně konzultujeme vždycky i s tím ostatním s třídními učiteli, třeba jak vypracovat individuální program, co jim vyhovovalo, jaký volili přístup k těm dětem a jaký vůbec pomůcky použili, takže to se vždycky domluvíme.“

K vyhodnocení IVP mají od vedení školy sestavený i dokument, podle něhož se řídí. Jestli se dítě zúčastňuje speciálně pedagogické péče, co se ve škole povedlo, co se naopak nepovedlo: „*Jo, každý čtvrtletí prostě máme na to nějaký canc, kde je napsáno, jako čeho se dítě zúčastní. Jako že máme pedagogickou intervenci, to je většinou tomu mají asistenti nebo učitelé, že chodí na nějaký konkrétní předmět, nebo se doučuje prostě, co zrovna je potřeba, nebo může chodit na speciálně pedagogickou péči.*

Za čtvrtletí to vypadá český jazyk, matika, prvouka, cizí jazyk a ještě vyjádření asistentky a je tam na český jazyk, třeba jde jí tohle, ale problém jí dělá pořád tohleto a zlepšila se v tomhle ... něco a tady... jak to zvládá, třeba zvládá dle plánu, jo že dle plánu zvládá, anebo nezvládá dle plánu.

Musíme pozvat rodiče a musí to podepsat a probereme to spolu.“

Při záskoku ve škole má pedagog veškeré informace k dispozici: „*Když třeba u mě učí někdo jinej, tak mu to tam napíšu, anebo mu to nějak předepíšu prostě a pak s tí musím seznámit ostatní vyučující a na konci toho plánu všichni vyučující toho daného žáka, kteří učí v té dané třídě.“*

K doporučení ze ŠPZ mají všechny tři pedagožky velmi podobný postoj. Doporučení je podle nich velmi obecné, je pro všechny děti stejné a nevidí v něm individualizaci pro konkrétního žáka. Nepomáhá jim k vytvoření plánu pro konkrétní dítě, ale předává jim pouze obecné informace. Proto pracují hlavně podle svých zkušeností, které již získaly, a hledají cestu k vhodným postupům při vzdělávání dítěte ve třídě.

Pomoc při zpracování doporučení do IVP mohou hledat u výchovné poradkyně. Většinou ale začínají u kolegyně, až následně přichází o pomoc k ní.

Hodnocení IVP probíhá u dvou pedagožek v podobném časovém období, tedy každé čtvrtletí, podle stanoveného dokumentu školy. S vyhodnocením následně seznamují i zákonné zástupce a poté mohou hledat společnou cestu ke zlepšení. To se dá považovat za kontrolu školy, zda jsou IVP dodržovány a splňovány. Ve třetím rozhovoru k vyhodnocení dochází, pokud si vedení potřebuje ověřit, že ve třídě proběhla změna ve vyučování a pedagog upravil podmínky a postupy, které více odpovídají potřebám dítěte. Vyhodnocení probíhá formou skupinového rozhovoru. Zda je dodržován IVP, mohou zjistit i správně položenými otázkami na dítě či hospitacemi ve třídě.

IVP může posloužit jako podpora při vzdělávání ve třídě, proto pokud půjde do třídy dočasný záskok za pedagoga, měl by pochopit, jak se má se žákem pracovat. V rozhovorech se potvrdilo, že jsou k dispozici a jsou psané srozumitelnou formou. Ale většinou si pedagogové postupy, které ve třídě vyhovují, spíše sdělí ústně než pouze písemně. Proto je vhodné udržovat v pedagogickém kolektivu podporující a přátelskou atmosféru. V jedné škole probíhají i sdělovací schůzky s výchovnou poradkyní, která seznamuje pedagogy s postupy ve třídě.

Jak probíhá spolupráce ŠPZ a školou?	
Kategorie	Kódy
Spolupráce ŠPZ a školy	ŠPZ
	Škola

Tabulka 4: Kategorie 4

Kategorie číslo čtyři s názvem Spolupráce ŠPZ a školy se zaměřuje na komunikaci ŠPZ a školy. Kdo komunikuje se ŠPZ a jak je škola spokojená s prací ŠPZ a jejich návštěv ve škole.

V praxi je velký přínos ŠPZ u problémových dětí, kde poskytují konzultace a pomoc: „*No, jak u kterého žáka, u těch hodně problémových s náma ta poradna i ten individuál konzultuje.*“

My jim to třeba pošleme, oni se na to podívají a načtou si to, pak si k tomu sedneme. Ale to se fakt děje u nás ve škole, pouze ... u zatím dvou dětí.

Škola vnímá časovou vytíženost poraden, ale velmi jim chybí návštěvy ve školách. Proto si chválí jiné subjekty, které se podílejí na vzdělávání žáků a pomáhají sestavovat IVP. Užitečné jsou zejména konzultace přímo ve škole a hospitace ve třídě: „Protože díky tomu, že jsou poradny přetížené a bohužel nemají čas jezdit do terénu, což je teda hodně velká chyba. Velmi musím chválit Nautis, ty opravdu, když mají u nás svého klienta, pak jezdí do hodin. Ptají se, chtějí písemnou zpětnou vazbu. Sami dají doporučení po konzultaci s námi. Ne, protože rodič něco chce. No, takže tam ta spolupráce, tam si fakt chválím a veškerou dokumentaci, kterou oni nám k tomu udělají, je fakt podrobná. Řešej to dítě individuálně a to se mi líbí, takže já, jako co se týká SPC a NAUTISU, jsem maximálně spokojená.

Měla by hlavně se školou konzultovat a být v pravidelném kontaktu a fakt do těch hodin chodit. Takže mně tam chybí tyhle ty praktické věci, jo? Jako říkám, já si na papír můžu vymyslet cokoli, ale nemusím to dělat, ale mám to tam napsané. Já si klidně odfrknu, že to dělám, a kdo to zkontroluje, nikdo vlastně, ale ono se to ukáže, že jo, dítě to prozradí. Pokud se nadřizovaný doptává, jo. Ale je toho prostě hodně. V poslední době je toho hodně, já mám.“

V praxi konzultuje se ŠPZ výchovný poradce: „My konzultujeme s poradnou, dělá to fakt výchovná a ona tím, že už tam za ta léta má fakt kontakty, tak hodně řeší po telefonu, když tam potřebujeme něco mimořádně akutního, tak ona se fakt snaží.“

Konzultace se může týkat i nedostatečně nastavených hodin podpory: „Naše výchovná poradkyně volá do poradny, třeba co chceme napsat, nebo potřebujeme něco dopsat, zvednout počet hodin.

U jednoho případu nám teď nesešel počet hodin, výchovná poradkyně zavolala přímo paní, která vyšetření prováděla. Takže vlastně nemusel žák znova na vyšetření, jenom se aktualizovalo toto doporučení a připsali si ty hodiny.“

V praxi se můžeme setkat i s pedagogy, kteří zatím nemají zkušenosti s poradnou, neboť IVP tvoří na základě doporučení, ale i svých zkušeností. S poradnou nemají potřebu konzultovat žádný případ a ve škole se poradenští

pracovníci ze ŠPZ podívat na žádné dítě nebyli: „*Já jsem zatím neměla. Ne, ne, ne, neměla jsem tady vůbec.*“

V rozhovorech se objevil problém s dotazníky, které se posílají do ŠPZ. Pedagog si není jistý, zda je zákonný zástupce uvidí, nebo zda jsou určené pouze pro pracovníky ŠPZ. V případě, že by byl dotazník pouze pro pracovníky ŠPZ, byli by pedagogové sdílnější a poskytli by více informací. V dotazníku zůstává kolonka pro podpis zákonného zástupce a pedagogové se bojí reakce rodičů: „*Než jde dítě do poradny, tak se vyplňuje dotazník. Ten dotazník jsem mimochodem viděla u ségry, která pracuje jinde, a ten jejich dotazník byl úplně luxusní. To je prostě takovej, že fakt jako cílenými otázkami a zaškrťáváš možnosti. To je náš jako taky možnosti, ale jsou takový jako všeobecný, takový jako něco zaškrtnout. Ale ...Není to tam. Ten jejich dotazník byl úplně jako vytuněný. Tam si přesně myslím, že když by to dítě přišlo do poradny, ty by sis to přečetla, tak to řeknu. Tak je mi jasný, kam to asi směřuje, protože ten učitel další ten dotazník od nich nikdo neviděl a šel rovnou jako ze školy do poradny.*“

*U nás dotedka ten dotazník, který vyplnili na toho žáka, tam píšeš, jak mu jde psaní, jaká je spolupráce rodiny, jestli nějaké třeba já nevím, jestli se pomočuje, jestli berou drogy, takový jako že v tom dotazníku byly takový jako už hrozně interní otázky, na které... jako nebo... Nemohla jsem napsat. No a vlastně ten dotazník si vezmou rodiče a ten rodič nese do poradny, takže ten dotazník jsi vlastně psala nepravdivě, nebo ne úplně pravdu, protože se to rodič přečetl a řekl, ***** učitelka, jako co si to dovoluje takhle o naší rodině psát?*

Ted' to nevím právě, jak to funguje od letoška nebo od pololetí se to posílá datovkou, takže já bych tam mohla napsat to, ale zase tam furt nechali jako tu kolonku, že.... rodič souhlasí s vyšetřením, tak si říkám, dobrý, tak oni mu to ukážou v té poradně, tak to jde jako datovkou.

*Ale proto já se bojím nebo já taky ano, ale nejenom já vlastně tam napsat úplně pravdu, protože prostě se bojím, že si to ten rodič přečte a prostě řekne, jako co si to dovoluje ta ***** takhle psát.*“

Se ŠPZ komunikuje ze školy většinou výchovná poradkyně. Z důvodu vytíženosti je horší komunikace a méně praktických námětů do vyučování ze strany

pedagogicko-psychologické poradny. Do školy chodí kontrola z PPP minimálně a konzultuje hlavně složitější případy, tehdy poskytuje výraznější metodické vedení. Doporučení se více opakují a jsou více obecná než upravená pro konkrétní dítě.

Pokud se podílí na vytváření IVP i SPC, je spolupráce chválená z důvodu návštěv ve škole či většímu metodickému vedení. Otázkou zde zůstává, zda je zde větší podpora ze strany SPC z důvodu vážnějších diagnóz dítěte, nebo jen menším časovým vytižením či méně klientů.

Se zákonným zástupcem v poradně není žádný problém: *„Tam to bylo v pohodě. Tam jakože byli milí. *** je taková, když jako ze začátku na nové lidi zakřiknutá, a to a vždycky jako říkala, že byla moc milá ta paní, jo.“*

2. Diskuze

Výzkumné šetření bylo uskutečněno prostřednictvím rozhovorů. Účastníci výzkumného šetření byli pedagogové a zákonný zástupce dětí, které jsou vzdělávané na základě IVP v okrese Benešov. Výzkumu se zúčastnily tři pedagožky a jeden zákonný zástupce.

Mezi limity výzkumného šetření řadíme nízký počet zapojených pedagogů a rodičů, kvůli němuž nemůžeme výsledky považovat za relevantní vzorek pro aktuální situaci v okrese.

Už samotný název individuální vzdělávací plán nám napoví jeho účel. Individualizace hledá postupy, které jsou určeny konkrétnímu žákovi. Vzdělávací označuje oblast, ve které se pohybuje, což je výuka a předávání znalostí. Plán nám označuje dlouhodobou práci, která vede k úspěchu IVP.

Dle definic z literatury je IVP závazný dokument, který je vytvořen pro konkrétního žáka, který má specifické vzdělávací potřeby a je určen k plánování obsahu vzdělávání. Na jeho tvorbě se podílí více subjektů, mezi něž můžeme zařadit pedagoga, žáka, zákonného zástupce či pracovníka ŠPZ. Tento dokument je zařazen i do školní matriky. Sestavuje ho škola na základě doporučení ze ŠPZ a vychází ze ŠVP.

Všechny tyto informace se potvrdily i v praktické části. IVP sestavuje vždy pedagog školy, nejčastěji třídní učitel žáka, protože ho zná nejlépe a má největší šanci ho dlouhodobě pozorovat a zkoušet různé postupy a metody. Je sestavován na základě doporučení ze ŠPZ, ale jsou doplňovány informace, které má již pedagog ověřené. Jsou i doplňovány konkrétnější informace a poznatky.

V literatuře je mezi významy IVP uváděno, že dítě může motivovat větší podpora učitele. Na posouzení pedagoga je, do jaké míry bude podpora poskytována, aby nedošlo k velkým úlevám a pedagog nedělal práci za žáka. Podpora poskytovaná před vystavením doporučení je zapotřebí, ale ve správné míře. Učitel totiž nemá potvrzený svůj odhad diagnózy a může poskytovat větší podporu, než kolik žák potřebuje. V tomto případě může být žák demotivován, protože vidí, že mu pedagog práci ulehčuje, či ji dělá za něj.

Větší zapojení zákonných zástupců do vzdělávání je nejen zmíněno v literatuře, ale lze ho zaznamenat i v praxi. Probíhá totiž více schůzek s pedagogem či výchovnou poradkyní, a to již od zjištění problému, kdy pedagog upozorní rodiče a společně hledají řešení, jak dítěti pomoci.

IVP je ve školách tvořen dle vzoru vyhlášky č. 27/2016 Sb., vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.

Výzkumné otázky

1. Kdo je prvním subjektem, který upozorní na problém?

V literatuře upozorňují, že díky zkušenostem a možností pozorovat žáka v interakci s ostatními ve třídě je pedagog většinou první, kdo upozorní na problém. Následně by měl poskytnout odpovídající podporu již při zjištění problému. Ovšem měl by poznat správnou míru, aby dítěti pomohl, ale přitom mu neuškodil přehnanou podporou.

Ve výzkumu se potvrdilo, že ve většině případů upozorní pedagog na problém, který se ve škole u dítěte vyskytuje. Ze zkušeností pedagogů vyplývá, že se velmi často problém objevuje ve třetím ročníku základní školy, kde se zvyšují nároky na vzdělávání dětí (rozhovor číslo tři). V tu chvíli kontaktují rodiče, kteří potřebují čas na zpracování informace. Následují možnosti schůzek s pedagogem a zákonným zástupcem, jejichž obsah se týká hledání ideálního řešení, aby dokázali pro dítě najít vhodné postupy při vzdělávání (rozhovor číslo jedna). Mohou kombinovat informace a zkušenosti ze školy a také z domácí přípravy. Pokud tyto postupy nejsou dostatečné a nemají očekávaný efekt, navrhuje pedagog vyšetření ve ŠPZ (rozhovor číslo dva). Zde vyšetření probíhá pouze na základě žádosti od zletilého žáka nebo jeho zákonného zástupce. Škola si vyšetření vyžádat nemůže.

Zde to vyvolává otázku, zda je správný postup, že jediný, kdo může požádat o vyšetření, je zletilý žák, nebo jeho zákonný zástupce. Tento postup klade větší nároky na pedagoga, a to – aby se zákonnými zástupci dokázal komunikovat, aby zahájil spolupráci a dokázal předat dostatek informací o následcích problému. Učitel očekává maximální snahu ze strany zákonného zástupce, aby vzdělání jeho dítě bylo co nejkvalitnější (Krejčová a kol., 2015). Přesto se pedagog může setkat s negativním

postojem zákonného zástupce k vyšetření, což pro pedagoga znamená větší snahu při hledání postupů, jak pomoci žákovi, a zároveň zvýšenou komunikaci a snahu o změnu postojů zákonných zástupců k vyšetření v ŠPZ.

Při komunikaci se zákonnými zástupci by se měl pedagog snažit vytvořit atmosféru partnerství, oceňovat nápady, vyjadřovat i respekt vůči zákonným zástupcům (Bunešová a kol.,2012). Pedagog by neměl mít připravenou jenom jednu možnost, ale více variant, aby se zákonný zástupce neměl pocit, že je tlačeny směrem, kterým jít nechce.

Jílková (2010) uvádí, že pouze 8 respondentů z 30 dotázaných uvádí, že se školou spolupracují všichni zákonní zástupci v jejich třídách, ale 18 respondentů se domnívá, že zájem o individuální schůzky s pedagogy ze strany zákonných zástupců není.

V praxi se můžeme setkat i se žáky, kteří již přichází do školy s doporučením ze ŠPZ (rozhovor číslo tři). Jsou to děti nejčastěji s PO třetího stupně, kdy podporu využívaly již v mateřské škole, a tudíž si vyžádaly doporučení již před začátkem školní docházky, což může pomoci pedagogovi s přípravou vzdělávání třídy, ale i vedení školy při sestavování tříd. Pedagog může následně pracovat s asistentem pedagoga.

Úlevy pedagog musí volit velmi obezřetně, neboť v běžném životě žáci úlevy nedostanou. Proto je nutné je na to připravit a pomoci jim najít vhodný postup, jak s problémem pracovat (rozhovor číslo jedna). Při sestavování je potřeba brát ohled i na zbytek třídy, neboť i po sestavení IVP jsou ve třídě žáci, kteří práci zvládají rychle a potřebují dopomoc od pedagoga, neboť se chtějí vzdělávat, ale odlišným tempem. Proto je potřeba, aby pedagog dokázal pracovat s oběma skupinami, což klade větší nároky na přípravu a vzdělání pedagoga (rozhovor číslo tři).

Stálo by za zamyšlení, zda by ŠPZ nemělo pedagogům pomáhat i s prací se zbytkem třídy, jak rozdělit pozornost a úkoly či jak upravit podmínky pro ostatní žáky. S touto problematikou by velmi pomohly návštěvy a konzultace ŠPZ přímo ve škole. Škola by potřebovala pomoc s tím, aby ve třídě nevznikala rivalita mezi žáky, boj o pozornost pedagoga či snaha získávat úlevy, ale aby všichni žáci měli dostatečnou podporu a stejný čas na vzdělávání.

Shodujeme se s Jílkovou (2010), autorkou diplomové práce *Spolupráce rodiny a školy*, že si školy uvědomují důležitost a nutnost komunikovat s rodinou. Pro její prohloubení a zlepšení uvádí snahu, aby někteří rodiče změnili přístup k pedagogům. To se objevilo i ve výše uvedených rozhovorech, kdy pedagogové uvádí, že se setkávají s odmítavým přístupem zákonných zástupců. Autorka prezentuje nápad poskytnout zákonným zástupcům aktivity mimo vyučování žáků. Obávám se, že v současné situaci a ve spojení s informacemi z rozhovorů tato varianta nepřipadá v úvahu. Dle prvního rozhovoru pedagogové začínají být přetížení svými povinnostmi.

V této oblasti se ukázala důležitost pedagogické diagnostiky, a proto je potřeba dbát na vzdělávání pedagogů v této oblasti, aby dítě dokázali namotivovat a podpořit ho. Je potřeba, aby pedagog nahlížel na žáka jako na celek, neboť dysfunkce v jedné oblasti vyvolá reakci v jiné. Vzdělávání ovlivňují i pocity, které má dítě ve třídě. Ty jsou ovlivněné jeho přijetím, či nepřijetím pedagogem a třídním kolektivem. Pokud pedagog dokáže na problém dítěte pohlížet z více stran, může provést správnou diagnostiku a najít efektivní podporu (Role pedagogické diagnostiky ve školách).

2. Jaký je způsob spolupráce mezi rodinou a školou?

Spolupráce mezi rodinou a nejčastěji třídním pedagogem bývá základním stavebním kamenem úspěšnosti IVP v praxi. Pokud dokážou spolu komunikovat, ulehčí si práci navzájem, ale hlavně pomohou při vzdělávání žákovi, neboť kvalitní vzdělávání není pouze obrázkem školy, ale i domácí přípravy, kterou by měli podporovat a vést rodiče. Měli by dětem poskytnout pomoc, dostatek času a vhodné podmínky na domácí přípravu, současně by měli umět dítěti pomoci při neúspěchu a pozitivně ho namotivovat.

Jak jsme zmínili v první výzkumné otázce, spolupráce začíná již při zjištění problému, přičemž první navázání spolupráce je nejdůležitější. Každý z účastníků spolupráce má své požadavky na druhou stranu. Zákonní zástupci očekávají, že veškeré školní problémy si plně vyřeší škola a že jich se nebudou týkat nebude. Naproti tomu škola očekává ochotu při řešení problémů a ochotu k setkávání (Krejčová a kol., 2015).

V dnešní době, kdy jsou pedagogové i rodiče časově značně vytíženi, je velký problém najít společný čas pro řešení. I když se pedagog snaží najít prostor pro spolupráci, snaha ze strany rodičů občas může chybět (rozhovor číslo jedna).

Mohou nastat i jiné komplikace než časová vytíženost jedné nebo obou stran. Jednou z nich může být odlišný mateřský jazyk dítěte a rodičů, právě kvůli tomu bude muset být přizvaná třetí strana v podobě tlumočnicka. V dnešní době bývá bohužel problém sehnat tlumočnicka, pokud se nenachází na škole (rozhovor číslo jedna).

Další komplikace může nastat na straně rodičů. Rodiče mají pocit, že když je vypracovaný IVP, udělali maximum a od té doby spočívá veškerá odpovědnost za vzdělávání jejich dítěte na škole. Pedagogové očekávají naopak větší zapojení od rodičů dětí, kteří se vzdělávají na základě IVP.

Školy rodičům nabízí společné konzultace, kde spolu mohou vymyslet na základě doporučení a zprávy ze ŠPZ postupy, jak pracovat ve škole a jak by na školu mohla navazovat domácí příprava. Zprávu získává pouze rodič a je zde uvedena i domácí příprava žáka, ale pokud má rodič zájem, může ji přinést do školy a společně s třídním učitelem a s její pomocí vypracovat plán, na který bude navazovat domácí příprava (rozhovor jedna a dva). Pokud totiž funguje spolupráce mezi rodinou a školou, mohou společně více motivovat žáka k zapojení a poté mohou být vidět výsledky společné práce. IVP vyžaduje hledání cesty a správných postupů, protože každé dítě je jiné a potřebuje jinou podporu. Hlavním cílem spolupráce je najít, co žákovi vyhovuje.

Zpráva z vyšetření ze ŠPZ může poskytnout celkový pohled na problém a vzdělávání žáka. Pedagogové mohou nabídnout rodičům pomoc při domácí přípravě žáka (rozhovor číslo jedna, tři), proto nabízí možnost kombinace doporučení a zprávy ze ŠPZ. Novotná (2016) uvádí, že pouze 5 pedagogů z 31 získává vždy informace od rodičů ze zprávy ŠPZ, dalších 17 pedagogů ve většině případů získává od rodičů k nahlédnutí zprávy z doporučení ŠPZ. Zbýlých 9 pedagogů neví nebo nesouhlasí s tím, že jim rodiče zprávu ze ŠPZ poskytují.

Ve všech rozhovorech se pedagogové shodují, že by na schůzku se zákonným zástupcem a žákem, kde se vyhodnocuje plán, měl pedagog přijít s již

vyhodnoceným plánem a měl by představit, co fungovalo, co je naopak potřeba upravit. Na schůzku by měla být připravena i vize, která by mohla zlepšit výsledky, ale zároveň by měl být pedagog připraven přijmout názory, nápady a postoje zákonného zástupce a žáka.

Jandová (2015) uvádí, že všech 24 respondentů v diplomové práci spolupracuje na vyhodnocení IVP s rodinou. Odlišuje se pouze způsob, jakým spolupráce probíhá. Respondenti se zaměřují i na hodnocení práce při domácí přípravě. V mé diplomové práci se jedná většinou o osobní kontakt se zákonnými zástupci a pedagogem nebo se bývá přiznán i pracovník ŠPP. Ale v obou pracích se pedagogové shodují, že spolupráce s rodinou je důležitá.

Otázka zní, jak zlepšit situaci ohledně spolupráce rodiny a školy, neboť časové možnosti neupravíme. Jednou z možností by mohlo být využití moderních technologií, kdy by mohla pomoci aplikace Bakaláři, jejímž prostřednictvím by mohla probíhat diskuze zákonných zástupců a pedagogů. Každý by tam ve vhodnou chvíli mohl dopsat své postřehy, dotazy či úspěchy dosažené ve vzdělávání. Komunikace by ale měla probíhat pravidelně a spolehlivě. Pokud rodina opravdu nestíhá, měla by dát vědět pedagogovi, ale úkol následně dopracovat. Je totiž lepší úkol dokončit v klidu a bez nátlaku, aniž by bylo dítě k práci nuceno, protože je zde menší pravděpodobnost demotivace žáka k dalšímu vzdělávání.

K zamyšlení by pro české školství mohly být i výsledky, které vyšly v izraelské studii *Zapojení rodičů do individuálního vzdělávacího programu pro izraelské studenty s postižením*. Na základě výsledků byla stanovena čtyři doporučení pro zlepšení spolupráce s rodinou. Jako první je uvedeno zapojení rodiny do problematiky speciálního vzdělávání a tím podpořit spolupráci rodičů na tvorbě IVP. Druhým doporučením bylo vytvoření sekce s informacemi pro rodiče na stránkách školy. Sekce by měla obsahovat odkazy na stránky, které pro rodiče budou užitečné a dají jim pocit, že jsou zapojeni do procesu vytváření IVP v pozici znalých účastníků. Měsíční záznamy či online diskuze mohou sloužit jako alternativní způsob komunikace, což zvyšuje možnosti pedagogů i zákonných zástupců sdělovat si informace o žákovi. Posledním doporučením je poskytnout pedagogovi více času na setkávání se se zákonnými zástupci, tudíž mu upravit rozvrh.

Jandová (2015) ve své diplomové práci *Evaluace individuálního vzdělávacího plánu žáka se speciálními vzdělávacími potřebami na 1. st. ZŠ* došla k závěrům, že hodnocení IVP uskutečňují jak výchovný poradce, tak i ŠPZ. Z rozhovorů jsem spíše dospěla k názoru, že IVP vyhodnocují pedagogové a výchovný poradce, ŠPP dopomáhají při problémech. V diplomové práci dochází autorka k výsledku, že se škola a ŠPZ snaží spolupracovat. Zde je odlišnost, neboť v mém výzkumu pedagogové spolupracují se ŠPZ spíše v mimořádných případech.

3. Jak probíhá práce pedagogů s IVP?

První krokem k sestavení IVP ve škole je přijetí doporučení ze ŠPZ, ze kterého vychází. Naneštěstí se ve výzkumu ukázalo, že některá doporučení mají spousty nedostatků. Obecné informace, nápady a postupy v doporučení pedagogům nepřinášejí žádné konkrétní informace, podobné materiály si v dnešní době dokáže dohledat na internetu (rozhovor číslo jedna). Navíc pokud pedagog nemá vystudovanou speciální pedagogiku, nemusí všemu v doporučení porozumět. Za zlepšení považují, že poradny u mimořádných případů již některá opatření obsažená v doporučení se školou komunikují (rozhovor číslo jedna).

Při sestavování IVP učitel může využít pomoc ŠPP nebo kolegů ve škole, ale pokud neviděli dítě pracovat a neznají ho, pomoc nebude přínosná. Ta by měla přijít ze strany ŠPZ, kde s dítětem pracovali, posloužit by měly hospitace ŠPZ ve školách a třídách. Hospitace ŠPZ a jiných organizací v hodinách je velmi kladně hodnocenou součástí poradenské a metodické činnosti pro školy. Do vypracovaného IVP používají pedagogové informace z doporučení, ale také své postupy, které si ověřili ještě před vystavením IVP (rozhovor číslo dva).

Vyhodnocení IVP probíhá na každé škole jinak, a to dle potřeb. Na jedné škole není určená doba pro vyhodnocení, ale vyhodnocení slouží ke kontrole pedagogů, zda dokázali upravit své postupy podle potřeb žáků. Takové vyhodnocení probíhá v kolokviu, kde jsou všichni pedagogové, kteří se podílí na vzdělávání, výchovná poradkyně i speciální pedagog. Zda je dodržován IVP v hodinách, lze zjistit i správně položenými otázkami, či na hodinách speciálně pedagogické péči (rozhovor číslo jedna).

Jandová uvádí, že většina z 24 respondentů se obrací na pracovníky ŠPZ a spolupracuje na vyhodnocení IVP. Pouze 3 respondenti vyhodnocují plán sami. To se v rozhovorech v této diplomové práci nepotvrdilo. Pedagogové si spíše IVP vyhodnocují sami, neboť poradny mají dlouhou čekací dobu na konzultace a ty probíhají u problémových dětí. Spolupráce při vyhodnocování spíše probíhá ve spolupráci s rodinou, pracovníci ŠPZ by ale dokázali poskytnout jiný pohled na práci. Novotná (2015) ve svých výsledcích označuje, že školy i ŠPZ považují vyhodnocení IVP za velmi důležité. Většina pedagogů je se způsobem vyhodnocování spokojena. Na problém se způsobem vyhodnocení jsme nenarazili ani ve výše uvedených rozhovorech.

K vyhodnocení IVP mají pedagogové formulář, kde mimo jiné hodnotí, co se podle IVP podařilo, co se naopak nepodařilo (rozhovory číslo dva a tři). Slouží i jako následná pomoc do dalšího ročníku vzdělávání. S tím se shodují i výsledky v diplomové práci na téma *Evaluační individuálního vzdělávacího plánu žáka se speciálními vzdělávacími potřebami na 1. st. ZŠ* (Jandová 2015). O výsledcích následně informují zákonné zástupce. Pokud nastane problém mimo dobu vyhodnocení IVP, pedagogové volají zákonné zástupce a domlouvají si společnou schůzku (rozhovor číslo dva). Školy IVP používají i při řešení situace, že se dítě nikam neposouvá, nebo pokud škola nevidí žádnou snahu z domova. To je totiž společná dohoda, která platí nejen pro školy, ale stejně tak pro zákonné zástupce žáka a žáka samotného. Pokud jedna strana tuto dohodu nedodrží, musí se to řešit. Jandová (2015) uvádí, že většina oslovených výchovných poradců dává přednost skupinovému vyhodnocení.

Jandová (2015) píše, že 12 respondentů z 24 odpovědělo, že vyhodnocení IVP považují za velmi důležité. V průzkumu se objevili i respondenti, kteří vyhodnocení nepovažují za důležité a IVP vidí jako pouhou formalitu.

IVP a jeho plnění kontroluje výchovná poradkyně nebo speciální pedagog ve škole. Mohou ho kontrolovat pomocí hospitací ve třídě (rozhovor číslo jedna). Jandová (2015) uvádí, že většina z dotazovaných respondentů sděluje, že kontrola plnění IVP probíhá formou hospitací ve třídě, což se potvrdilo i v rozhovorech. U některých respondentů kontrola probíhá i nahlédnutím do sešitů či prací žáka.

Ve třídě se mohou měnit pedagogové, proto je dbáno na to, aby IVP byl vypracován srozumitelně a funkčně. Ve škole bývá k dispozici k nahlédnutí, i když pedagogové si informace předávají spíše ústně a podle situace, která zrovna nastane. Proto je vhodné, aby ve škole panovala přátelská atmosféra i mezi pedagogy, protože potom si pomáhají a dokážou si předat více informací ústně než v písemné podobě. Pravidelné schůzky s výchovnou poradkyní ohledně nových doporučení ke vzdělávání podle IVP jsou přínosné, protože pedagogové a děti se setkávají v budovách škol a může nastat nečekaná situace nejen při suplování, je proto dobré mít obecný přehled (rozhovor číslo jedna).

Otázkou zůstává, že pokud by bylo dostatečně vypracované doporučení a byly by zde uvedeny konkrétní informace a postupy pro vzdělávání konkrétního žáka, zda by nestačil pouze tento dokument. Tím by se pedagogům ušetřil čas při sestavování IVP, který by mohly následně věnovat přípravě na hodiny či přípravě pomůcek. Určitě bych zapracovala na formě sdělení v doporučení, pokud mu pedagogové nerozumí. Dala bych to jako zpětnou vazbu do poradny přes výchovnou poradkyni. Vyhodnocování bych očekávala pravidelně alespoň jednou za půl roku, aby byly vidět i pokroky a funkčnost nastavených opatření. Zároveň by to mohla být motivace i pro zákonné zástupce ke spolupráci, pokud by viděli, že ve škole dítě dělá pokroky, které se jim doma nedaří udělat. Snažila bych se udržet fungující kolektiv, aby si učitelé mohli poradit navzájem a podat pomocnou ruku žákovi i jeho rodičům.

4. Jak probíhá spolupráce ŠPZ a školou?

Tuto spolupráci lze rozdělit na spolupráci s pedagogicko-psychologickou poradnou a speciálně pedagogickým centrem. Pokud se jedná o poradnu, panují spíše negativní zkušenosti v podobě nesrozumitelného a obecného doporučení. Nejbližší PPP je velmi časově vytížená, a proto nezvládá jezdit do školy na hospitace, které ve výsledku chybí, protože škola tak dostává jen částečné informace (rozhovor číslo jedna). Konzultace se provádí u vážnějších případů, které PPP se školou konzultuje a radí jí ve výběru postupů a tvorbě IVP. Pokud rodiče dojedou do vzdálenější poradny, doporučení a přístup vypadá úplně jinak. Z pohledu zákonného zástupce bylo v této oblasti vše v pořádku a ani žákyně z vyšetření neodcházela se špatným pocitem (rozhovor číslo čtyři).

Novotná (2016) ve své diplomové práci, kde odpovídalo 31 pedagogů na pozici výchovných poradců, uvedla, že 10 respondentů vidí ve spolupráci se ŠPZ nedostatky převážně v pomalé odezvě, v nesrozumitelné formulaci a obsahu doporučení, objednávací době či v nesprávné diagnostice. Nejméně jsou respondenti spokojeni s objednávací dobou do ŠPZ, následuje spojenost s četností návštěv ŠPZ ve škole, srozumitelnost doporučení a nejvíce jsou spokojeni se samotnou komunikací se ŠPZ. Tyto nedostatky se objevují v této diplomové práci.

Pokud se jedná o spolupráci se speciálně pedagogickým centrem, zkušenosti s doporučením i s konzultacemi jsou lepší. Doporučení jsou přesnější a konkrétnější. Objednání na vyšetření je také kratší než do PPP (rozhovor číslo jedna).

Novotná (2015) ve své práci zmiňuje podobný problém při komunikaci se ŠPZ, jaký vyplývá z rozhovorů. Jde o to, že je příliš dlouhá čekací doba na vyšetření žáka. Dále mezi problémy v komunikaci přidala nesouhlas s doporučením či s diagnostikou žáka.

Při rozhovorech jsme narazili na téma dotazníku, který školy posílají do pedagogicko-psychologické poradny. Pedagožka si nebyla jistá, zda rodiče dostávají tento dotazník v poradně k přečtení. Obává se totiž reakce rodičů, když napíše pravdu do dotazníku, aby poskytla pracovníkům v ŠPZ podrobnější informace o chování žáka ve třídě. Zároveň nesouhlasí s otázkami, které dotazník obsahuje, považuje je za interní a pro vyšetření nic neříkající (rozhovor číslo tři).

Proto by bylo vhodné udělat revizi dotazníku, který škola po vyplnění odesílá do poradny, neboť další respondentka k dětem, které jdou na vyšetření, posílá samostatně zprávu. Při dobře zvolených otázkách v dotazníku a jistotě, že se vyjádření neobrátili proti pedagogům, by tento dotazník mohl poskytnout velké množství informací o tom, jak žák působí ve třídě. Přece jen je na vyšetření žák sám a navíc po omezenou dobu.

Mé poznatky z praxe, které vychází z této diplomové práce, jsou:

- zkušenosti pedagogů velmi pomáhají k poznání problémů dítěte,
- správně položené otázky jsou příležitostí k získání hodně informací,

- funkční spolupráce je základ úspěchu,
- v každém případě neodpovídá doporučení potřebám učitele,
- každá škola přistupuje k IVP jinak,
- u IVP převládá více úskalí než výhod,
- vyhodnocení IVP je ujištění, že jdeme správným směrem.

Mezi informace, které jsem zaznamenala, ke zlepšení úspěšnosti IVP, řadím:

- pravidelnější schůzky s rodiči,
- ochota spolupráce na všech stranách,
- užší spolupráce s rodinou,
- srozumitelnější a konkrétnější doporučení ze ŠPZ,
- konzultace s poradnou a její návštěvy ve škole,
- pomoc učitelům, jak pracovat s celou třídou,
- upravení dotazníků ze školy do poradny.

Závěr

Diplomová práce se zabývá individuálním vzdělávacím plánem. Jedná se o plán, který upravuje pedagogům každodenní práci ve třídě, proto je velmi důležité jeho sestavení tak, aby byl dostatečně obsažný, konkrétní, přehledný a srozumitelný. Jedná se o plán, který upravuje podmínky k výuce konkrétního žáka, který potřebuje jiný přístup ke vzdělávání. Neznamená to, že by pedagogové nebyli schopni upravit podmínky pro žáka i bez individuálního vzdělávacího plánu, provádějí sami změny podle potřeb, které u daných žáků pozorují. Pokud se ale jedná o vážnější problém a delší dobu, kdy je žák neúspěšný, je vhodné nechat žáka diagnostikovat ve školském poradenském zařízení, aby pedagog znal důvody vedoucí k neúspěchu žáka a potvrdil si míru správnosti používaných postupů a metod. Po vyhodnocení vyšetření může pedagog buď pokračovat ve svých nastavených postupech, nebo je musí upravit podle potřeb žáka tak, jak byly nastaveny v doporučení.

V úvodní kapitole diplomové práce jsem se věnovala individuálnímu vzdělávacímu plánu, jeho významu, úskalím a výhodám, jeho obsahu či hodnocení. Popsala jsem i podpůrná opatření a skupiny dětí, pro něž je individuální vzdělávací plán určen, a také komunikaci mezi školou a zákonným zástupcem a její roli při sestavování a úspěšnosti individuálního vzdělávacího plánu.

Druhá kapitola se věnuje samotné tvorbě individuálního vzdělávacího plánu. Zaměřila jsem se také na doporučení, jež je jeho základním stavebním kamenem, na to, kdo vystavuje doporučení a z čeho vychází. Všímá si subjektů, které se na vzniku a tvorbě individuálního vzdělávacího plánu podílí.

Ve třetí kapitole se zaměřuji na legislativu, neboť individuální vzdělávací plán je legislativně ukotven. Proto v této kapitole přibližuji zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), vyhlášku č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, vyhlášku č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. Jsou vymezeny individuální vzdělávací plán, doporučení či podpůrná opatření.

Praktická část se věnuje ověření teoretických poznatků v praxi. Ověřování probíhalo formou rozhovorů s pedagogy a zákonnými zástupci dětí, jichž se

vzdělávání dle individuálního vzdělávacího plánu týká a zda je tento plán skutečně funkční. Zjišťuje, zda má komunikace školy se zákonným zástupce tak velkou roli, jaká je jí v odborné literatuře přikládána, jakým způsobem škola s individuálním plánem pracuje, zda dohlíží na jeho vypracování a jak individuální vzdělávací plán pedagogové vyhodnocují. Mapuje také to, zda pedagogům vyhovují doporučení, která dostávají ze školského poradenského zařízení, a jakou roli sehrávají v celém procesu školská poradenské pracoviště. Byly zjištěny nedostatky už v dotazníku, který škola vyplňuje a posílá do poradny před zahájením vyšetření, či v málo konkrétní formulaci doporučení orientovaných na jednoho konkrétního žáka nebo ve spolupráci s rodinou. Bohužel byl velmi malý zájem o poskytnutí rozhovoru na dané téma, proto nelze získané výsledky považovat za obecně platné informace ve vztahu k individuálnímu vzdělávacímu plánu.

Přesto předpokládám, že bude tato diplomová zajímavou inspirací a pomocí při orientaci v tak důležitém tématu, jakým individuální vzdělávací plán bezesporu je. Ukázalo se totiž, že všechny školy sice legislativně vychází z platné vyhlášky, ale další postupy volí každá jinak a podle svého uvážení a svých pravidel, proto by mohly být prospěšné i další praktické zkušenosti.

Použitá literatura

1 Monografie

1. BUNEŠOVÁ, M., VYHLÁNEK, J., HLÁVKOÁV, L., HAVELOVÁ, H., RŮŽIČKOVÁ R. *Realizace individuálních vzdělávacích plánů s ohledem na potřeby vyrovnávacích opatření*. Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, Praha 2012. ISBN 978-80-87652-67-1
2. ČADILOVÁ, V. a ŽAMPACHOVÁ Z. *Tvorba individuálních vzdělávacích plánů: pro žáky s poruchou autistického spektra*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Pasparta, [2021]. ISBN 978-80-88290-68-1.
3. ČESKO. Zákon č. 561/2004 ze dne 10.11.2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: Sbíрка zákonů České republiky. 2004. Dostupné taky z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>.
4. ČESKO. Vyhláška č. 27/2016 Sb. ze dne 28.01.2016 o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. In sbírka zákonů České republiky. 2016. Dostupné taky z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-27>.
5. ČESKO. Vyhláška č. 72/2005 Sb. ze dne 17.02.2005 o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. In sbírka zákonů České republiky. 2005. také dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-72>
6. HEBEL, Orly. *Zapojení rodičů do individuálního vzdělávacího programu pro izraelské studenty se zdravotním postižením*. 2012. Disertační práce. University of Phoenix.
7. JANDOVÁ, E. *Evaluačce individuálního vzdělávacího plánu žáka se speciálními vzdělávacími potřebami na 1. st. ZŠ*. Plzeň, 2015. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta pedagogická, katedra pedagogiky. Vedoucí práce: PhDr. Josef Slowík, Ph.D.

8. JÍLKOVÁ, L. *Spolupráce rodiny a školy*. Praha, 2010. Univerzita Karlova v Praze, pedagogická fakulta, katedra primární pedagogiky. PhDr. Marie Linková, Ph.D.
9. JUCOVIČOVÁ, D. a kolektiv. *Individuální vzdělávací plán pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami: se specifickými poruchami učení a chování, s mentálním postižením (v MŠ i ZŠ), se sociálním znevýhodněním, z cizojazyčného prostředí*. Praha: D + H., 2009. ISBN 978-80-87295-00-7.
10. KAPRÁLEK, K., BĚLECKÝ, Z. *Jak napsat a používat individuální vzdělávací program*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-824-1.
11. KOLÁŘ, Z. *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3710-2.
12. KREJČOVÁ, V., POCHÉ KARGEROVÁ, J., SYSLOVÁ, Z. *Individualizace v mateřské škole*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0812-9.
13. LINDEROVÁ, I., SCHOLZ P., MUNDUCH M. *Úvod do metodiky výzkumu. Jihlava: Vysoká škola polytechnická Jihlava, 2016. ISBN 978-80-88064-23-7.*
14. MERTIN, V, KREJČOVÁ, L. *Problémy s chováním ve škole – jak na ně: individuální výchovný plán*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. ISBN 978-80-7478-026-4.
15. MICHALÍK, J., BASLEROVÁ, P. a FELCMANOVÁ, L. *Katalog podpůrných opatření pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu zdravotního nebo sociálního znevýhodnění: obecná část*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4654-7.
16. MOSER O., E. *Diagnostisches und didaktisches Handeln verbinden: Entwicklung eines Prozessmodells auf der Grundlage von Erkenntnissen aus der pädagogischen Diagnostik und der Förderdiagnostik*. J Math Didakt 43, 205–230 (2022).

17. NOVOTNÁ, B. *Problémy spolupráce škol a školských poradenských zařízení při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami*. Západočeská univerzita v Plzni Plzeň, 2016. Fakulta pedagogická, katedra pedagogiky. Vedoucí práce: PhDr. Josef Slowík, Ph.D.
18. PRŮCHA, J., MAREŠ J., WALTEROVÁ, E. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.
19. UNDERWOOD, Sharon Marie. *A Qualitative Case Study of the Relationship between the Dismissal of the Young Child with Developmental Delays (YCDD) from the Individual Educational Plan (IEP) Prior to Kindergarten and Later Requalification for Special Education Services*. Ann Arbor: Evangel University, 2018. Order No. 10810122. ISBN 978-0-355-94513-3.
20. VALENTA, M. *Slovník speciální pedagogiky*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0937-9.
21. ZELINKOVÁ, Olga. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program: [nástroje pro prevenci, nápravu a integraci]*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2011. Pedagogická praxe (Portál). ISBN 978-80-262-0044-4.

2 Online odkazy

1. Alternativní školy. Alternativní školy [online]. Copyright © 2001 [cit. 25.05.2022]. Dostupné z: <http://alternativniskoly.cz/>
2. APIV | NPI ČR – Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi. APIV | NPI ČR – Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi [online]. Dostupné z: <http://www.inkluzevpraxi.cz/>
3. Inkluzivní škola. Úvodní stránka | Inkluzivní škola [online]. Copyright ©ie [cit. 03.06.2022]. Dostupné z: https://inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/metodika_3.pdf
4. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. *Informace ke vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami*. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 03.06.2022]. Dostupné

- z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/13-informace-ke-vzdelavani-zaku-se-specialnimi-vzdelavacimi>
5. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky *Podpůrná opatření*. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 03.06.2022]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/podpurna-opatreni>
 6. Národní pedagogický institut České republiky (dříve Národní ústav pro vzdělávání). *Národní pedagogický institut České republiky* (dříve Národní ústav pro vzdělávání) [online]. Copyright © [cit. 03.06.2022]. Dostupné z: <http://archiv-nuv.npi.cz/index-1.htm>
 7. Portál Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky
 8. PEKÁRKOVÁ S. *Individuální vzdělávací plán není jen formalita*. Rodina a škola, časopis pro všechny rodiče a učitele, Portál. 3/2014. Dostupné také z: <https://www.uceni-v-pohode.cz/wp-content/uploads/2015/03/IVP-nen%C3%AD-jen-formalita.pdf>
 9. Pedagogicko-psychologická poradna České Budějovice. [cit. 06.06.2022]. Dostupné zde: <https://www.pppcb.cz/vystupy-z-vysetreni-1>
 10. TÝM PROJEKTU Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi (APIV B). Role pedagogické diagnostiky ve škole. Dostupné z https://docs.google.com/viewerng/viewer?url=http://www.inkluzevpraxi.cz/files/APIV/UN16-20_web_20-merged.pdf
 11. Zapojmevsechny.cz [online]. Dostupné z: <https://zapojmevsechny.cz/clanek/detail/individualni-vzdelavaci-plan-ma-radu-vyhod-jak-se-tvori-a-k-cemu-slouzi>
 12. VRĂŞMAŞ, T. (2018). *Categorical Curriculum or Individual Educational Plan for Pupils with Disabilities? Bulletin of the Transilvania University of Brasov. Series VII: Social Sciences. Law*, 11(2), 45–58. Dostupné z: <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=e5h&AN=135254068&authtype=shib&lang=cs&site=eds-live&scope=site&authtype=shib&custid=s7108593>

Seznam použitých zkratk

IVP	Individuální vzdělávací plán
SVP	Speciální vzdělávací potřeby
RVP	Rámcový vzdělávací plán
ŠVP	Školní vzdělávací program
PPP	Pedagogicko-psychologická poradna
SPC	Speciálně pedagogické centrum
SVP.....	Střediska výchovné péče
ŠPZ.....	Školské poradenské zařízení
ŠPP	Školské poradenské pracoviště
PLPP.....	Plán pedagogické podpory
PO	Podpůrná opatření
ÍVýP	Individuální výchovný plán

Seznam tabulek

Tabulka 1: Kategorie 1	36
Tabulka 2: Kategorie 2	40
Tabulka 3: Kategorie 3	45
Tabulka 4: Kategorie 4	52

Seznam příloh

Příloha číslo 1: Přepis rozhovoru č. 1

Příloha číslo 2: Přepis rozhovoru č. 2

Příloha číslo 3: Přepis rozhovoru č. 3

Příloha číslo 4: Přepis rozhovoru č. 4

Přílohy

Příloha číslo 1: Přepis rozhovoru č. 1

Rozhor číslo 1

Reproduktor 1

Rozhovor bude nahrávaný souhlasíte?

Reproduktor 2

Ano, souhlasím s tím

U nás je teď IVP taky téma. Tak já se taky chci pítit. Jak kolegyně s tím pracují, protože jsem jim řekla, že pro ně je to živý materiál a normálně si do toho mají vpisovat postřehy, co se osvědčilo neosvědčilo, aby to prostě nebylo, jenom ten papír do šuplete.

Reproduktor 2

Protože pak má přijet ČSI tak všichni to vytáhnou jako my to máme a já říkám, k čemu je to dobrý.

Když je to někde jako napsaný, ale nikdo s tím nic nedělá.

Reproduktor 1

Takže pro vás já jsem podstatnější, když to doporučení je konkrétnější?

Reproduktor 2

To je přesně to, co je potřeba, protože ne každý je speciální pedagog, a já tam jakoby ty mezery v těch doporučeních vidím, že jo, a říkám si, no podle mě nic neříkající papír. To jsou doporučení, která můžou poslat reálně obecně na každou školu, když má dítě nějaký problém?

Jo, já nevím. Doporučení pro dysgrafika, dyskalkulika a obecně. To si ale dneska můžu normálně najít na internetu. To není žádný problém, ale já pro to konkrétní dítě bych právě chtěla nějakou konkrétní navigaci. Protože já můžu

zkoušet leccos ... protože já to mám prostě vystudovaný, ale kolegyně ne, takže dobře, já tam funguju jako nějaký garant, měla bych jim poradit. Ale pokud to dítě já ani osobně pořádně neznám, tak jim taky pořádně nedokážu v tu chvíli poradit.

Tak dobře a já tomu nerada říkám hospitace, ale já vždycky říkám na návštěvu a jdu se teda podívat. Teď to zrovna dělám a nechodím na celé hodiny, ale třeba jenom na druhou polovinu vyučovací hodiny, a to protože vím, že ty děti v tu dobu bývají unavenější a mě jakoby zajímá, jak to probíhá v té třídě potom.

No, takže individuální plány, no pro mě je to kus papíru, který vyžaduje většinou rodič. Na druhou stranu, pokud vím, že mám nespolehlivou kolegyni, která na to bude kašlat, která asi pojede ty svoje zjeté koleje a já ji potřebuju přimět k tomu, aby něco dělala i s tím dítětem a taky vlastně se sebou. Tak ten papír je pro mě důležitý. Já si ho prostě po nějaké době vždycky chci vyhodnotit.

Ale ne, že ona mi tam něco napíše. Já si to chci vyhodnotit i s těmi ostatními kolegy, které to dítě učí. Výchovná poradkyně aby u toho byla. Uděláme si takové konzilium, jak já tomu vždycky říkám.

Takže najít si ten čas je docela problém, ale většinou to dělá u fakt hodně problémových dětí. Sejdeme se všichni, a to tak mám nejradši.

Reproduktor 1

U vytváření individuálního vzdělávacího plánu, protože má to být dohoda mezi pedagogem, žákem a zákonným zástupcem, bývají u vytváření individuálního vzdělávacího plánu, nebo chtějí jenom vidět plán a potom to podepsat.

Reproduktor 2

U vietnamských rodičů to teď byl problém. Protože ty nerozumí česky.

Ale my jsme měli tlumočnici, která vlastně tu rodinu zná. Zpočátku to tak fungovalo, teď moc ne. Protože je tlumočnice prostě na roztrhání.

Je to fakt problém, no, já jsem se tady pak i díky tomu scházela tady se zástupkyní z ***. Protože ta jako je takovou koordinátorkou třeba pro ty cizince tady na okrese.

„I když třeba učitelky si musí vyhodnocovat plány a zvat rodiče, zpravidla ten rodič už se nedostaví. Jsou spokojení, že mají jakýsi papír a oni si myslí, že pro nás je to závazný dokument, no svým způsobem je ale pro ně taky. To moc neřeší

Pak jsou rodiče vesměs problematický, pro který to děláme a na druhou stranu, pokud ten plán děláte, musím tak ho prostě udělat.

Mně stačí, že... Takhle ten, co má být vytvořený, díky doporučení z poradny ten děláme vždycky. Jo ale že bychom si něco aktivně jako sami, že si přiděláváme práci takhle, to neděláme.

Ale já jsem prostě svoje kolegyně, přivedla k tomu, aby ten individuál pro žáky cizince udělali. protože já jsem to dělala spíš taky kvůli tomu, abych já, jak říkám přiměla ty kolegyně k nějaký aktivitě no.

Reproduktor 1

Takže vlastně kdyby problém byl, tak chodí za vámi a vy vlastně i tou kontrolou dohlížíte na ten individuální vzdělávací plán?

Reproduktor 2

Ale individuální, které jsou ty klasický, doporučený poradnou ... to si kontroluje výchovná poradkyně jo, já spíš řeším ty problematický věci

Reproduktor 1

Takže vlastně máte rozdělenou tu práci mezi vás dvě.

Reproduktor 2

A víceméně to stejně děláme dohromady, protože ona má nějaký kompetence, já mám nějaký kompetence, já tam stejně musím zaštit'ovat, dělat garanta. To je samozřejmé, odpovědnost tam na mně je.

No a ona zase pak třeba řeší, když to nefunguje s OSPODem. Snaží se třeba sehnat tlumočnicka. Já jsem se taky snažila, a když jsem volala několikrát na národní pedagogický institut, to tam mi řeknou, víte, my je pořád nemáme. Já říkám, to je fajn, tak zase zkontaktovat cizinecké oddělení, tak to nám hodně pomohlo.

Papírů na vyplňování strašně přibývá, ale já se tomu snažím prostě vyhnout. Aby se z toho nestala jenom nic neříkají papír, který nikomu nic nedává, jo?

Tak aby mi učitel strávil 2 hodiny na vyplňování papírů, a přitom jim pak nikdy nepoužil.

Pokud se chci věnovat právě těm dětem poctivě, tak na nějaký papírování a psaní po večerech fakt není času, že tam má člověk spíš potřebuje vymýšlet. Co ty aktivity pro děti, aby je zaujmul? A ono dneska zaujmou děti je teda hodně těžké.

Reproduktor 1

Vy dáváte škola zpětnou vazbu jako poradně, aby vám daly detailnější doporučení?

Reproduktor 2

No, jak u kterého žáka, u těch hodně problémových s náma ta poradna i ten individuál konzultuje.

My jim to třeba pošleme, oni se na to podívají a načtou si to, pak si k tomu sedneme. Ale to se fakt děje u nás ve škole, pouze ... u zatím dvou dětí.

Protože díky tomu, že jsou poradny přetížený a bohužel nemají čas jezdit do terénu, což je teda hodně velká chyba. Velmi musím chválit Nautis, ty opravdu, když mají u nás svého klienta, pak jezdí do hodin. Ptají se, chtějí písemnou zpětnou vazbu. Sami dají doporučení po konzultaci s námi. Ne, protože rodič něco chce. No, takže tam ta spolupráce, tam si fakt chválím a veškerou dokumentaci, kterou oni nám k tomu udělají, je fakt podrobná. Řešej to dítě individuálně a to se mi líbí, takže já, jako co se týká SPC a NAUTISU, jsem maximálně spokojená.

Reproduktor 1

Takže vidíte, že ten individuální zadávací plán je dodržován a dobře napsat, což je asi základ, tak tam mají nějaký pokrok, ještě aby sed zapojila více i rodina.

Reproduktor 2

Určitě ano, ale musí tam fakt dělat všichni. Jo, nejenom ten učitel. Takže tam prostě fakt je základ té spolupráce s rodinou.

Pokud mi rodič přinese doporučení, a tak on mi nese jiné doporučení, než co dostal on, někdy se rodiče spletou a přinese mi nakopírovaný i to a já jakoby vidím, co oni mají doporučený na doma. A oni tam toho mají někdy opravdu hodně a já vlastně díky tomu zjistím, že nedělají vůbec nic. Takže vždycky říkám, jestli máte jakoby svoje doporučení, klidně nám je přineste, ať se teda nějak nedublujeme, třeba ať jako to řešíme společně, že jo?

Já chci něco konkrétního, něco, jinak něco, co vy si myslíte, že by bylo dobré. Říkám, proto já vždycky čekám na to doporučení, říkám, to jsou všechno věci, který.... Je to hledání cesty.

Samozřejmě že jo, jednomu vyhovuje to, druhému to.

Reproduktor 1

Takže tam je prostě potřeba, aby fungovaly vlastně všechny 3 strany. Jak vlastně pedagog žák, tak ale i rodič doma?

Reproduktor 2

my třeba ty papíry používáme, když máme jednání s výchovnou poradkyní, a řešíme problémy, protože třeba to dítě se někam neposouvá, nic se neděje z domova, prostě nevidíme jakoby vůbec žádnou snahu, nic.

Tak jsem nad tím sejdeme a tam to právě vyhodnocujeme a oni si to tam podepisují děti, jo, takže i ty děti k tomu zveme.

No, ta tripartita jako začíná fungovat, což je dobře. A nejdřív třeba máme jednání jakože s rodiči. Dítě třeba chvilku je na chodbě a pak ho k tomu přizveme. Jsou určité věci, který před dětmi samozřejmě neříkáme.

Reproduktor 1

A když jde, potom to dítě vlastně jako do poradny po těch 2 letech většinou asi tak posíláte jim vaše vyhodnocení toho individuálního vzdělávacího plánu, nebo to vlastně necháváte na rodičích?

Reproduktor 2

My konzultujeme s poradnou, dělá to fakt výchovná a ona tím, že už tam za ta léta má fakt kontakty, tak hodně řeší po telefonu, když tam potřebujeme něco mimořádně akutního, tak ona se fakt snaží.

Ale bohužel máme to doporučení z poradny na valnou většinu dětí, kdy rodič má pocit, že musíme právě všechno a oni nic.

Reproduktor 1

Což je asi jako největší úskalí IVP? Buď čekací doby z poradny, nekonkrétní doporučení, ale i práce s rodinou a potom takový to, že IVP je vlastně papír do šuplíku?

Reproduktor 2

Ano a mám špatnou zkušenost, doporučení měst takových těch soukromých pedagogicko psychologických poraden. To mám teda někdy dojem, že napíšu všechno, co si rodič potřebuje.

Reproduktor 1

Máte nápad, co by pomohlo využití IVP, co by zlepšilo situaci?

Reproduktor 2

Pro mě nejdůležitější jsou sdílené, pravidelné schůzky. Nejdřív když se sejdou všichni vyučující, asistentky a povědí si. Ale ne kvůli tomu, aby kritizovaly. Hele, ten je hroznej, rodiče jsou hrozný. Ale najít cestu, jak tomu dítěti pomoci, jak ho přimět, jak ho namotivovat.

A potom... se potkat s rodiči. Mít už nějakou vizi. Heleďte, tohle se nám neosvědčilo, chtěli bychom zkusit tohle. Budete nám k tomu nápomocní, co vy v tom uděláte? Dítě musí vidět, že táhneme za jeden provaz. A potom si to dítě přizveme.

Ale tohle je velmi zdlouhavá cesta a časově velmi náročná. Rodiče v dnešní době nemají čas. My máme čas, ale až v pozdním odpoledni, nebo brzo ráno. Do toho jak přibývají specky1 , 1 Hodiny speciálně pedagogické péče tak já učím nultý hodiny. Neříkám každý den, ale musím udělat i jiné věci, jako suplování a jiné a jiné provozní věci. Do toho přibývají rodiče takový ty, co fakt jako vedou ataky nejenom vůči nám, ale i vůči kantorům.

Takže řeší se i tohle, takže ale tohle je pro mě stav, který by měl fungovat no papíry no papíry.

No papír je dobrý, akorát k tomu, aby ho někde posílal, vozil se po papíru. Rozumím tomu, že je dobré se na něčem dohodnout a ty společné cesty napsat. Všichni se pod to podepíšu a bereme to jako závazný nějaký materiál. Ale musí to prostě fungovat, jako že to fakt budeme dělat, ne jenom proto, že jsme si to tam napsali.

Reproduktor 1

Takže nevkładat těm rodičům, co mají vlastně dělat, ale vlastně vytvořit ten plán s nima a třeba si je i přizvat?

Reproduktor 2

Taky ano, aby měli třeba i nějaký plán. Ano, pokud na rovinu přijde hloupý rodič, který má nějaký ten... toho asi moc nevymyslí. Ten je opravdu rád, že se mu o dítě starám.

Takže tam je to docela těžký. Jo, tam můžeme nabídnout doučování třeba různé věci, ale fakt i kantoři jsou tak přetížení, že oni už jsou tak unavení, že už ani nechtějí, říkají. Já už nechci dělat nic navíc, já už prostě nestíhám ani svoje věci.

Teď byl národní plán doučování, takže všichni ještě doučovali k tomu, co jsme měli doučování ze šablon, to bylo doučování na doučování. Takže jako už i ti kantoři byli totálně prostě demotivovaní a já se jim teda nedivím, já jsem tu krizi zažila taky. Je toho moc prostě a všichni mají pocit, že když vytvoříme papír, takže to bude lépe fungovat. Nebude to lépe fungovat, dokud ty lidi nepochopí, že tam jsou všichni zúčastnění, a ne jenom někdo.

Oni nemají slyšet rodiče, jenom tohle nefunguje, tohle udělal, tohle je špatně jo, aby to nevypadalo, že mi si jenom stěžujeme a kritizujeme.

A na druhou stranu oni zase nemůžou jenom kritizovat nás, že my něco neděláme. Oni tam s náma fakt nejsou a já si na ten papír můžu napsat, co chci. Já tam můžu napsat, že dělám spoustu věcí, když tento kantor nebude poctivý a nebude to opravdu dělat, ale ani ty rodiče, tak je to prostě k ničemu.

Jo, já tam mám, ano, fungovat jako kontrola jako takovýho, to jo a samozřejmě si to zkontroluju. No, jak říkám, no no... i ten kantor mi může říct cokoliv. Já teda potom zase jakoby trošku vychytralou, jakoby vychytralejší cestou jdu. A když mám ty děti třeba na specku³, nebo když jsem na hospitaci, tak se jich ptám. A hlavně já poznám po těch letech, jestli ten kantor to s nima dělá, anebo jestli je to jenom hra kvůli mně.

A zaplat'pánbu, tam nás fakt to dělají ty holky a já je hlavně známé jako kolegyně. Jo, takže. Já tam nechodím kvůli tomu, abych je kontroloval a já vím, že to dělají. Kolikrát vím, že si spíš přidělávají práci. efekt, že to má jako fakt minimální, ale zase říkají, hele, já to dělám kvůli tomu dítěti.

Individuální není potřeba, když to tam funguje mezi učiteli a rodiči.

Domluvěj se, funguje to a tyhle ty individuáli opravdu z mého pohledu fungujou hlavně v případě, když vidím, že ten rodič na to kašle. Aby jako něco nějaký trochu závazný dokument bylo. A co si budeme povídat? Ono to nějak závazný, jako až tak extra není, jo?

Dneska rodič řekne, že tomu nerozumí, že neví, jak s ním pracovat. Všichni mu poradíme mu to stejně nedělá, protože nechce, protože na to nemá čas, protože opravdu dneska rodiče jsou hodně zaměstnaní, a protože choděj pozdě.

Reproduktor 1

A když potom funguje fakt i ta rodina i ten žák. Jak dlouho třeba uvidíte jako výsledek? To, co na čem jste se vlastně domluvili?

³ Hodiny speciálně pedagogické péče

Reproduktor 2

Nebo i takhle, když funguje vlastně ta rodina a ten žák, tak už i předtím než si domluvíte vysloveně ten vzdělávací plán nebo než doporučení vlastně nemám.

Než přijde doporučení z poradny, už vlastně dokážete s nima komunikovat dopředu a dořešit to, že už vlastně jedete rovnou. Když zjistíte ten problém, určitě jo.

Já ani nečekám žádný papír, že jo? My tam jsme od toho, abysme to dítě někam posunuli. Takže opravdu pedagog, kvalitní pedagog a já si dovolím tvrdit, že na prvním stupni mám dost. Neříkám, že jsou všichni zapálení, kterým něco neřeknu, tak to neudělají, ale hodně z nich si hledá ty cesty, jo. I jsou třeba učitelé jakoby aktivnější třeba i v těch nabízených konzultacích. Aby právě měli tu podporu těch rodičů.

Oni jsou většinou iniciátory toho, aby vůbec dítě na vyšetření šlo. Rodič má třeba pocit, že to dítě vůbec problém nemá. Ale protože vidí, že to dítě selhává v různých věcech a nechce ho nechat padnout. A protože pokud teda dítě má mít nějaký úlevy, tak mi bohužel ty úlevy děláme právě na základě těch doporučení.

Neříkám, že kantor si nevyhodnotí, udělá mu úlevu. Jo, ale zase nejde, aby si to dítě na to zvyklo. Pokud já nemám jasně dáno, že opravdu ten problém vidím správně, proto ho potřebuji mít diagnostikovaný poradnou. A pokud ano, měla jsem pravdu.

Tak jsem si to začala jako dělat dobře, ale pokud dítě se mnou hraje jenom hru, protože třeba je líné, nebo něco se děje doma, já nevím. Asi těch věcí je hodně.

Hmm, tak jako dělat mu úlevu, ono to zase není dobrý vůči ostatním dětem. Ale vlastně ani vůči tomu dítěti, protože v životě úlevy se moc nedělají, že jo, protože se dostane do běžného života.

A já si jako hodně myslím, že poradny toho svého času hodně přeháněl s těma úlevami.

Rodiče taky měli hodně dlouho představu a my se jim to vždycky snažíme vyvrátit, že když mám papír z poradny, tak to neznamená, že mám úlevu a nic nedělám, ba právě naopak.

Snažím se to dítě posouvat a já vždycky vysvětluju v rámci těch svých hodin speciální pedagogické péče, že ano nezkoušíme a my tam taky jako neděláme běžný věci z výuky a tam s nima rozhodně neprocvičuj vyjmenovaná slova, ale snažíme se posilovat, je oslabené funkce že jo? Ale já ty děti taky musím poznat a ono to nějakou dobu trvá.

To není jako že tam chodí a všichni si myslí, že máme za 2 za 3 měsíce vyhrává. Já pak můžu zjistit, že ta moje cesta, kterou jsem se vydala vůbec mě v pořádku.

Takže pokud teda individuální vzdělávací plán, tak já fakt spíš dělám pro děti, který mají jsou sami velmi problematické anebo moje problematický rodiče.

Já prostě vždycky říkám, že když funguje komunikace mezi školou, rodiči a dítětem. Tak to prostě nemůže fungovat.

Na druhou stranu jsou rodiče, kteří to opravdu vyžadují, protože mají pocit, že těm papírem je dítěti věnována péče. Takže taky jsem takový potkala, že si tím jakoby jistí toho učitele, aby dělal to, co má ale každé normální učitel dělat, a nepotřebuje k tomu papír. Který ho naopak zdržují od práce, aby si třeba chystal ty pomůcky. Pro to dítě, že jo?

Reproduktor 1

Nestačí, když doporučení dobře vypracuje poradna, nestačí to?

Reproduktor 2

Měla by hlavně se školou konzultovat a být v pravidelném kontaktu a fakt do těch hodin chodit. Takže mně tam chybí tyhle praktické věci, jo? Jako říkám, já si na papír můžu vymyslet cokoliv, ale nemusím to dělat, ale mám to tam napsaný. Já si klidně odfrknu, že to dělám, a kdo to zkontroluje, nikdo vlastně, ale ono se to ukáže,

že jo, dítě to prozradí. Pokud se nadřizený doptává, jo. Ale je toho prostě hodně. V poslední době je toho hodně, já mám.

Reproduktor 1

No tam vlastně a používá to třeba ten individuální vzdělávací plán, když tam, kde právě někdo suplovat nebo na delší dobu, jestli jsou k dispozici.

Reproduktor 2

„Jsou k dispozici ve sborovně na určeném uzavřeném místě, takže pokud tam jde někdo, kdo tam nikdy nebyl. A takhle u nás funguje víceméně, to že si to ty kantoři řeknou mezi sebou, jo. A my už z těch porad samozřejmě víme, že jo, ale kdyby přišla inspekce, cokoliv, tak to tam založený je. Ale ano, na začátku když přijde nový kolega, tak se tam do toho podívá.

Ale zase naše výchovná poradkyně dělá to, že když v té třídě jsou prostě problematické děti, tak ona se sejde s prvním stupněm a s druhým stupněm. Řekne jim, že přišla třeba nová doporučení, na co by si měli dát pozor. Protože ti kantoři, když fakt jsou vytížený, nemají neustále čas. Všechno si načítat, jo?

Ano, to ho neomlouvá, že nemá čas, ale pořád je lepší, když si tam všichni sednou, uslyší od výchovný, která to má v merku víc než oni, a řekne jim, teď přišlo tohle a dejte si pozor na tohle, uplatněte tohle a prostě jim ta doporučení jakoby přetlumočí.

Jo, ale mají je k dispozici, kdo chce také má k nahlédnutí.

Jakou třeba kolegyně, co tam mám jakoby fakt mají snahu jako to řešit, jo, protože ono, když to neřeší, tak se jim to tam stejně koupí. A ten problém stejně jednou vybublá. To může být horší.

Pak někdy choděj, a to se to spíš třeba jako některý přeháněj. Hele, tenhle ten, pojď se mi. Na něj podívat do. Hodiny jo no já tam třeba nic jako nevidím, říkám si, nevím, třeba měl blbou náladu blbej den nebylo dobře. Co já vím.

Příloha číslo 2: Přepis rozhovoru č. 2

Reproduktor 1

Rozhovor bude nahrávaný, souhlasíte s tím?

Reproduktor 2

Ano souhlasím

Reproduktor 1

Prvně se Vás zeptám, kdo je první, jestli jste vy, jako třídní učitelka, kdo si všimnete problému dítěte, nebo už přichází třeba rodiče s tím, že nějaký problém je?

Reproduktor 2

No, já si myslím, že si asi všimnu vždycky já.

Reproduktor 1

Takže vy vlastně potom navrhuje další postup?

Reproduktor 2

Myslíš, že ano díky svým zkušenostem a prostě doporučujeme dále rodičům, aby s tím něco dělali.

My se spolu domluvíme na individuálním přístupu, používáme ho, a když to nefunguje a trvá to delší dobu, přitom dítě je neúspěšný, tak pak to směřujeme k vyšetření v poradně. A pak si domluvíme s rodiči schůzku. Děláme si plán pedagogické podpory na to dítě, kde se s rodiči konzultuje a vlastně se domlouvá, jak se s tím dítětem doma pracuje.

A pak právě si teprve, když tohle nefunguje, tak další postup je, že se navrhne vyšetření v pedagogické poradně.

Když jde dítě do poradny, tak stačí když tam učitel napíše, jak tam s dětmi pracuje a vyplní dotazník.

Já vždycky k tomu ještě překládám jako svůj osobní pohled na to dítě, že nejenom vyplním dotazník, kde jsou kolonky, co se má, jak vyplnit, ale vždycky k tomu píše takovou kratičkou zprávu pro tu poradnu, aby oni vycházeli z toho, jak se mi to dítě ve třídě jeví.

Reproduktor 1

Potom, když dostanete doporučení z poradny, sestavujete vysloveně jenom z toho doporučení poradny, nebo si přidáváte Vámi ověřené přístupy

Reproduktor 2

Já si samozřejmě vezmu to doporučení z poradny.

A pak si vlastně vezmu formulář na ten vzdělávací plán, a jestli to tam doplním, prostě jo, něco z poradny a něco, jak se mi to dítě jeví, protože já to musím specifikovat na jednotlivé předměty. Jak v každém předmětu s tím dítětem individuálně pracovat a dávat tu nějakou tu podporu.

Reproduktor 1

A máte někoho, za kým můžete jít, když přijde problém v tom vzdělávacím v tom plánu, vlastně když budete mít nějaký problém, tak mi bylo, kdybychom.

Reproduktor 2

Máme tu výchovnou poradkyni, se kterou to můžu zkonzultovat, máme tady i kolegyně. Jako jednak já jsem speciální pedagog, máme tady dalšího speciální pedagoga na škole, takže spolu se můžeme domluvit, a hlavně konzultujeme vždycky i s tím ostatním s třídními učiteli, třeba jak vypracovat individuální program, co jim vyhovovalo, jaký volili přístup k těm dětem a jaký vůbec pomůcky použili, takže to se vždycky domluvíme.

Reproduktor 1

A přizvete si potom rodinu na konzultaci toho plánu?

Reproduktor 2

Určitě, když vypracuje individuální vzdělávací program, tak si sem pozvu rodiče, kde se domluvíme, jak budou doma pracovat a rodiče to hlavně stvrdí podpisem a tam je i vlastně kolonka, kdy má napsat rodič, jak bude doma pracovat s dítětem a jak zase to dítě bude vykonávat nějaký úkoly, není to jenom o tom, aby si mysleli, že mají podporu a nebudou nic dělat, ale musí se taky zapojit.

Reproduktor 1

Jo a máte nějaký nevýhody nebo dodatky, kdo to vzdělávacího plánu, který byste chtěla jako doplnit, nebo se tam doplňujete třeba například vy a nejsou tam jako oficiálně daný?

Reproduktor 2

Já si tam většinou většinou z toho využívám. Jako já bych řekla, že.

Tam asi není, co bych doplnila. Já spíš narážím spíš na ten problém, že i když ty rodiče podepíší, i děti to podepíší, protože děti to podepisují, takže prostě neplní ty pokyny prostě z toho ideálního vzdělávacího programu. Že třeba neplní úkoly některý tady děti, rodiče třeba nedávají pozor na to dítě, nebo ne že nedávají pozor, ale nepracují doma tak, jak se třeba domluvíme, tak na to narážím spíš. Ne to, že se na něčem domluvíme, tak si pak musím volat rodiče a vlastně zpětně si to s nimi procházet, proč ten plán neplní.

Reproduktor 1

Takže potom vlastně s nimi vyhodnocujete, že ten plán není úspěšný? Tak co s tím můžou udělat?

Reproduktor 2

Jo přesně.

Jak ho opravit nebo co jim nevyhovuje, jak pomoc tomu dítěti.

Reproduktor 1

A jak často vyhodnocujete ten vzdělávací plán, že vlastně jako funguje?

Reproduktor 2

No, to záleží podle toho, jaký je problém s tím dítětem. Když je tam nějaký problém, tak můžeme okamžitě zavolat si rodiče a můžeme se s nimi dohodnout. A když ten problém není, tak to stačí třeba jako 1× za půl roku, nebo jako to vyhodnocení by mělo být 1 za čtvrt roku vždycky, protože v každém čtvrtletí vždycky hodnotíme to dítě, v čem udělalo pokrok, v čem naopak ne, to musíme každý čtvrt roku. Ale když je tam nějaký problém, tak si voláme tak rodiče dřív.

Reproduktor 1

Takže je to velmi individuální, prostě to vyhodnocení.

Reproduktor 2

Jo jasně no no no.

Ale fakt každou čtvrt roku musíme, to máme i zápis, kdy hodnotíme každou jednou za čtvrt roku, jak se plní individuální plán, jestli se děti někam posouvají, nebo jak může ještě pomoci, jestli se..., jestli vůbec zvládají ten vzdělávací program a vůbec vzdělávací plán anebo musíme upravit ten vzdělávací plán.“

Reproduktor 1

A vy si to vyhodnotíte teda sama a potom pozve i rodinu.

Reproduktor 2

„Jasně, protože rodiče s tím musím seznámit, co se mi líbí, co se mi nelíbí a jak bysme to mohli vylepšit.“

Reproduktor 1

Takže tady je hodně úzká ta spolupráce s tou rodinou a stalo se vám někdy, že ta rodina jako nechtěla spolupracovat na tom plánu, nebo?

Reproduktor 2

Hele, to se mi vůbec nestane. Oni přijdou, oni to podepíší, ale spíš ten plán. Neplní to.

Reproduktor 1

Měla jste tu někdy kontrolu nebo návštěvu z poradny? Když se jednalo o nějaký dítě?

Reproduktor 2

„Já jsem zatím neměla. Ne, ne, ne, neměla jsem tady vůbec.

Reproduktor 1

Takže vy vlastně, že vy nemáte jako individuální vzdělávací plán tak jako papíry do šuplíku?

Reproduktor 2

To nejde.

No my to právě jako zaprvé já bych ten plán nepotřebovala, stejně bych s dětmi individuálně pracovala, protože již několik let tu jsem, mám už nějaké praxe

Ale prostě tady to používáme, že jo? Tak když má někdo problém matematice, neumí násobilku, tak prostě pracuje s podporou. Když píšeme diktát, tak nepíše diktát píše, když já diktuji, ale mám před sebou předlohu to dítě a má tam doplněné ty jevy a on si prostě na nemůže zkontrolovat, když diktuji a nemusí to třeba ani psát všechno, že jo? Co stihne a má k tomu i kontrolu.

Reproduktor 1

A máte teda ten plán asi detailně zpracovaný, že když by přišel někdo jiný tak by pochopil, co s těma dětma má asi dělat.

Reproduktor 2

Hele já si myslím, že docela jo.

Já to mám rozpracovaný vždycky do jednotlivých předmětů, takže je tam vždycky napsáno, co v předmětu poskytnout za podporu.

Reproduktor 1

Takže vy si vlastně uděláte jako základ z doporučení, ale zbytek už si díky zkušenostem rozepíšete vy?

Reproduktor 2

Jako, řekla bych, že je to lepší, protože když přijdete doporučení teď, tak to přijde. Když je tam tady, přijímáme, tak už je to tam docela hodně specifikované ale dá se to potom rozpracovat.

Příloha číslo 3: Přepis rozhovoru č. 3

Reproduktor 1

Rozhovor si budu nahrávat a následně přepsán do diplomové práce, souhlasíte s tím?

Reproduktor 2

Ano, počítám s tím.

Reproduktor 1

Kdo za vás komunikuje s poradnou?

Reproduktor 2

Naše výchovná poradkyně volá do poradny, třeba co chceme napsat, nebo potřebujeme něco dopsat, zvednout počet hodin.

U jednoho případu nám teď neseděl počet hodin, výchovná poradkyně zavolala přímo paní, která vyšetření prováděla. Takže vlastně nemusel žák znova na vyšetření, jenom se aktualizovalo toto doporučení a připsali si ty hodiny.

Reproduktor 1

Takže jste vy první, kdo si všimne toho problému dítěte?

Reproduktor 3

Jsou 2 věci. První věc je, že přijdou ze školky. To jsou většinou ty trojkový děti. PO 3 maj, ty už přijdou prostě žádat o asistenta, nebo prostě PO 3 bez asistenta, nebo prostě něco. Ty už většinou v tý školce pošlou, takže ty už přijdou s nějakým papírem do té první třídy, tak se dlouho nic neděje a většinou ty děti, který už by šly do poradny, se to indikuje konec druhý třídy, třetí třída, to je takovej ten rok, kdy se to objeví. Do té doby je to takový, že ještě oni stíhají, a pak když už se začnou rozevírat nůžky, tak ta třetí třída. Protože druhá třída je jako nejlepší ze všech tříd jako učivově. Ale ve třetí třídě máš všechna vyjmenovaná slova, osoba, číslo, čas, pád, číslo rod a slovní druhy. A to je strašně hodně. O matice, dobře, tam jako

počítáš furt více a víc, ale jako není to nic takovýho, násobilku už může jet ze druhý třídy, jo, a ta třetí třída je na češtinu strašně nadupaná a většinou tam se odhalí tyhle ty jako věci.“

Reproduktor 1

A nechají se navést na vyšetření v poradně, když si všimnete problému?

Reproduktor 2

Jo jo jo, jestli by o tom neuvažovali. Někdy to rodiče jako rozdýchávají, tak většinou se mi to podařilo, protože ... ambice je mít až do pátý jednoho učitele a já prostě nepotřebuju na to papír, abych věděla, komu dám třeba pomoc, nebo za tím jdu, chápeš to, rozumíš tomu, věnuju se tomu, takže já jim to dělám i bez té poradny.

Jenže když pak vím, že s nima budu končit, někdy mi je vezmou ve čtvrtý, jakože od pětky už je dají někomu, protože mě potřebujou do první. Tak to se snažím rodičům říct, dojděte si do poradny, protože budou mít v pětce vlastně jakože druhostupňový režim.

A je možný, že prostě jim to pomůže na ten druhý stupeň, takže vlastně jako to dělám kvůli druhému stupni, aby oni měli ty úlevy.

Potom když dostaneme doporučení z poradny, tak ho vytvoříme a setkáme se s rodinou. Pokud chtějí, přinesou i doporučení, které dostanou oni, a řešíme problém spolu. A podle potřeby dopíšu dvě nebo tři věty z jejich doporučení.

Reproduktor 1

Vy ten individuální vzdělávací plán vyhodnocujete pravidelně?

Reproduktor 2

Jo, každý čtvrtletí prostě máme na to nějaký canc, kde je napsáno, jako čeho se dítě zúčastní. Jako že máme pedagogickou intervenci, to je většinou tomu mají asistenti nebo učitelé, že chodí na nějaký konkrétní předmět, nebo se doučuje prostě, co zrovna je potřeba, nebo může chodit na speciálně pedagogickou péči.

Za čtvrtletí to vypadá český jazyk, matika, prvouka, cizí jazyk a ještě vyjádření asistentky a je tam na český jazyk, třeba jde jí tohle, ale problém jí dělá pořád tohleto a zlepšila se v tomhle ... něco a tady... jak to zvládá, třeba zvládá dle plánu, jo že dle plánu zvládá, anebo nezvládá dle plánu.

Musíme pozvat rodiče a musí to podepsat a probereme to spolu.“

Reproduktor 1

Za kým jdete, když potřebujete poradit ohledně IVP?

Reproduktor 2

„No, většinou to je tak, když já jsem třeba dělala ze začátku i IVP nebo něco, tak jsem se vlastně ptala... jako nejdříve začnu u kolegyň, který třeba mi pomůžou. Většina z nich to opisuje, protože jak říkám, tak poradna to píše to stejný. Takže já když jsem měla třeba v předchozí třídě ty děti, tak jsem měla 4 stejný posudky, 2 věty byly jinak. Někde ani nevyměnili jméno jo, takže prostě ona má tu pověst, že vlastně ti učitelé ani to nechtějí měnit, protože nebo ne měnit, nějak se tím zaobírat. Ten text jako co oni posílají těm školám, jako obyčejný člověk, učitel tak stejně vůbec neví, co tím chtěl básník říci.

Když třeba u mě učí někdo jinej, tak mu to tam napíšu, anebo mu to nějak předepíšu prostě a pak s tí musím seznámit ostatní vyučující a na konci toho plánu všichni vyučující toho daného žáka, kteří učí v té dané třídě.

Reproduktor 1

Posíláte k vyšetření do poradny dotazník ohledně práce dítěte ve třídě?

Reproduktor 2

Než jde dítě do poradny, tak se vyplňuje dotazník. Ten dotazník jsem mimochodem viděla u ségry, která pracuje jinde, a ten jejich dotazník byl úplně luxusní. To je prostě takovej, že fakt jako cílenými otázkami a zaškrtaváš možnosti. To je náš jako taky možnosti, ale jsou takový jako všeobecný, takový jako něco zaškrtnout. Ale ...Není to tam. Ten jejich dotazník byl úplně jako vytuněný. Tam si přesně myslím, že když by to dítě přišlo do poradny, ty by sis to přečetla, tak to

řeknu. Tak je mi jasný, kam to asi směřuje, protože ten učitel další ten dotazník od nich nikdo neviděl a šel rovnou jako ze školy do poradny.

U nás doteďka ten dotazník, který vyplnili na toho žáka, tam píšeš, jak mu jde psaní, jaká je spolupráce rodiny, jestli nějakěj třeba já nevím, jestli se pomočuje, jestli berou drogy, takový jako že v tom dotazníku byly takový jako už hrozně interní otázky, na které... jako nebo... Nemohla jsem napsat. No a vlastně ten dotazník si vezmou rodiče a ten rodič nese do poradny, takže ten dotazník jsi vlastně psala nepravdivě, nebo ne úplnou pravdu, protože se to rodič přečetl a řekl, *****, učitelka, jako co si to dovoluje takhle o naší rodině psát?

Ted' to nevím právě, jak to funguje od letoška nebo od pololetí se to posílá datovkou, takže já bych tam mohla napsat to, ale zase tam furt nechali jako tu kolonku, že... rodič souhlasí s vyšetřením, tak si říkám, dobrý, tak oni mu to ukážou v té poradně, tak to jde jako datovkou.

Ale proto já se bojím nebo já taky ano, ale nejenom já vlastně tam napsat úplnou pravdu, protože prostě se bojím, že si to ten rodič přečte a prostě řekne, jako co si to dovoluje ta ***** takhle psát.

Příloha číslo 4: Přepis rozhovoru č. 4

Reproduktor 1

Jen se ujistím, jestli je v pořádku, že si budu hovor nahrávat, abych si ho následně mohla přepsat?

Reproduktor 2

Ano ano, v pořádku

Reproduktor 1

První otázka by byla, kdo byl první, kdo vás upozornil na to, že vaše slečna má problém? Jestli to byl třídní profesor?

Reproduktor 2

Abych pravdu řekla, tak asi ve škole nás upozornili. Ano, ona doma už měla problém s logopedií, ale tak sem tam trošku. Už jsem si říkala, že tam byl jako rozdíl mezi tou první dcerou, ale já zas ty rozdíly jako nerada jsem dělala, takže víceméně spíš jako učitelka nám doporučila, že by to asi chtělo, takže učitelka v 1. třídě.

Reproduktor 1

Potom když vám přišlo doporučení z poradny, podílel jste se na vytváření toho individuálního vzdělávacího plánu společně s paní učitelkou třídní nebo vám ho vytvořila jenom jste si ho podepsali, že souhlasíte s tím plán?

Reproduktor 2

Podepsali, jenom podepsali.

Reproduktor 1

Takže s vámi nikdo ze školy nekomunikoval, co byste měli dělat společně doma, nebo to vám řekli v poradně?

Reproduktor 2

To nám řekli tam, v té psychologické poradně

Reproduktor 1

Vyhodnocujete s paní učitelkou, jestli ten plán funguje, nebo naopak co nefunguje.

Reproduktor 2

Musím říct, že už si to tam potom moc jako neřešilo, že by to nějak to nešlo. Když jsme šli z poradny tak jsme se sešli, to jo, po té poradně podruhé, takže to jsme se vždycky sešli s tou poradkyní tam, co tam je.

Ale pak vlastně v průběhu roku vlastně už vůbec.

Reproduktor 1

Nebylo čtvrtletní vyhodnocení?

Reproduktor 2

Ne, ne, nebylo, ale myslím, že kdybych se ozvala, že chci, tak já si myslím, že určitě jo, ale tím, že asi jsem se neozývala, takže oni sami to jako nenabízeli.

Reproduktor 1

A viděla jste, že měl úspěch ten vzdělávací plán, nebo byste k tomu měla své výhrady? Jak to fungovalo?

Reproduktor 2

Spíš bych měla nějaké výhrady k tomu, že některý učitelky na to stejně nebraly zřetel. Jejich angličtinářka, ještě než jsme věděli, že tam vůbec jako půjde, než nám to doporučili, tak ona tam ještě jim říkala, že jestli mají nějaký takovýhle ty papíry na nějaký dys a tak, že ona to vůbec nehraje a vůbec jí to nezajímá.

Ale my jsme byli objednaní čerstvě. Říkám, no to je dobrý, tak to když nám paní učitelka řekne, tak proč tam vlastně jdeme? Takže myslím, že angličtinářka na to nekoukala, teda jakoby vůbec. Přitom zrovna u té angličtiny teda nám řekli, že ta jí nepůjde, že prostě angličtina jí nepůjde nikdy.

Reproduktor 1

Ale jinak ostatní předměty využívaly některé informace z IVP?

Reproduktor 2

„U matiky měla u sebe tabulky násobků. Jo, zkracovali, já myslím, že jí dávala poloviční diktát, nebo jí na to nechávali, na něco jí nechávali větší čas, když dělali velkou písemku, tak jí nechávali třeba dvojnásobek času než ostatním dětem. Takže to jo, takhle ty jí jako vycházeli.

Reproduktor 1

Takže jste tam, takže jste tam některý ty úlevy viděla? Ale ne vždycky to fungovalo.

Reproduktor 2

Přesně tak.

Reproduktor 1

Komunikovala s vámi paní učitelka třídní nebo výchovný poradce, když se jednalo třeba o plán.

Reproduktor 2

U poradkyně jsme byli jednou, myslím, potom tom. A pak vlastně spíš paní učitelka,

Reproduktor 1

A byla jste spokojená, když jste byla v poradně? Bylo to pro vás příjemné tam, nebo byste k tomu měla výhrady?

Reproduktor 2

Tam to bylo v pohodě. Tam jakože byli milí. *** je taková, když jako ze začátku na nové lidi zakřiknutá, a to a vždycky jako říkala, že byla moc milá ta paní, jo.

Reproduktor 1

A byly jste nyní na kontrolním vyšetření v poradně?

Reproduktor 2

Ano, teď v únoru. Takže to máme čerství. Dokonce jak je starší, tak se některý části zlepšují a něco už tam nemá vůbec. Prostě nikdy to nebudu úplně jako stoprocentní.

Anotace

Jméno a příjmení:	Bc. Dominika Novotná
Katedra:	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce:	prof. PhDr. PaedDr. Miloň Potměšil, Ph.D.
Rok obhajoby:	2022
Název práce:	Individuální vzdělávací plán a jeho využití v praxi
Název v angličtině:	Individual educational plan and its use in practice
Anotace práce:	Diplomová práce se zabývá individuálním vzdělávacím plánem. Věnuje se samotnému pojmu, jeho tvorbě, uplatnění, legislativnímu ukotvení nebo subjektům, které se podílí na jeho tvorbě. V praktické části jsou rozhovory s pedagogy, kteří vzdělávají žáky podle IVP a jejich rodiči.
Klíčová slova:	Individuální vzdělávací plán, škola, školní poradenské zařízení, školní poradenské pracoviště
Anotace v angličtině:	The diploma thesis deals with an individual educational plan. It deals with the concept itself, its creation, application, legislative anchoring or the entities that participate in its creation. In the practical part there are interviews with pedagogy who educate students according to IVP and their parents.
Klíčová slova v angličtině:	individual educational plan, school, school counseling facility, school counseling workplace
Rozsah práce:	73 + 26 příloh
Jazyk práce:	Český jazyk